

Stenhamra

Kulturmiljöutredning inför framtagande av ny detaljplan

Kvarteret Stenhamra 13, Stensågen 1 och Västervik 4:13, Västerviks stad,
Västerviks kommun, Kalmar län, Småland

Magdalena Jonsson och Liselotte Jumme

Kalmar läns museum

Byggnadsantikvarisk rapport 2024

Kalmar läns museums bebyggelseenhet

Kalmar läns museums bebyggelseenhet utför antikvarisk medverkan vid förändringar och renoveringar av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse/bebyggelsemiljöer. Flera medarbetare är också certifierade som sakkunniga avseende kulturvärden enligt plan- och bygglagen.

Enhetens bebyggelseantikvarier tar fram kulturhistoriska kunskapsunderlag och planeringsunderlag av olika slag. Det kan handla om kulturhistoriska utredningar, konsekvensanalyser och kulturmiljöprogram.

Kalmar läns museum kan även erbjuda expertis inom exempelvis land- och marinarkeologi, konservering och kulturmiljöpedagogik.

www.kalmarlansmuseum.se

Stenhamra

Kulturmiljöutredning inför framtagande av ny detaljplan

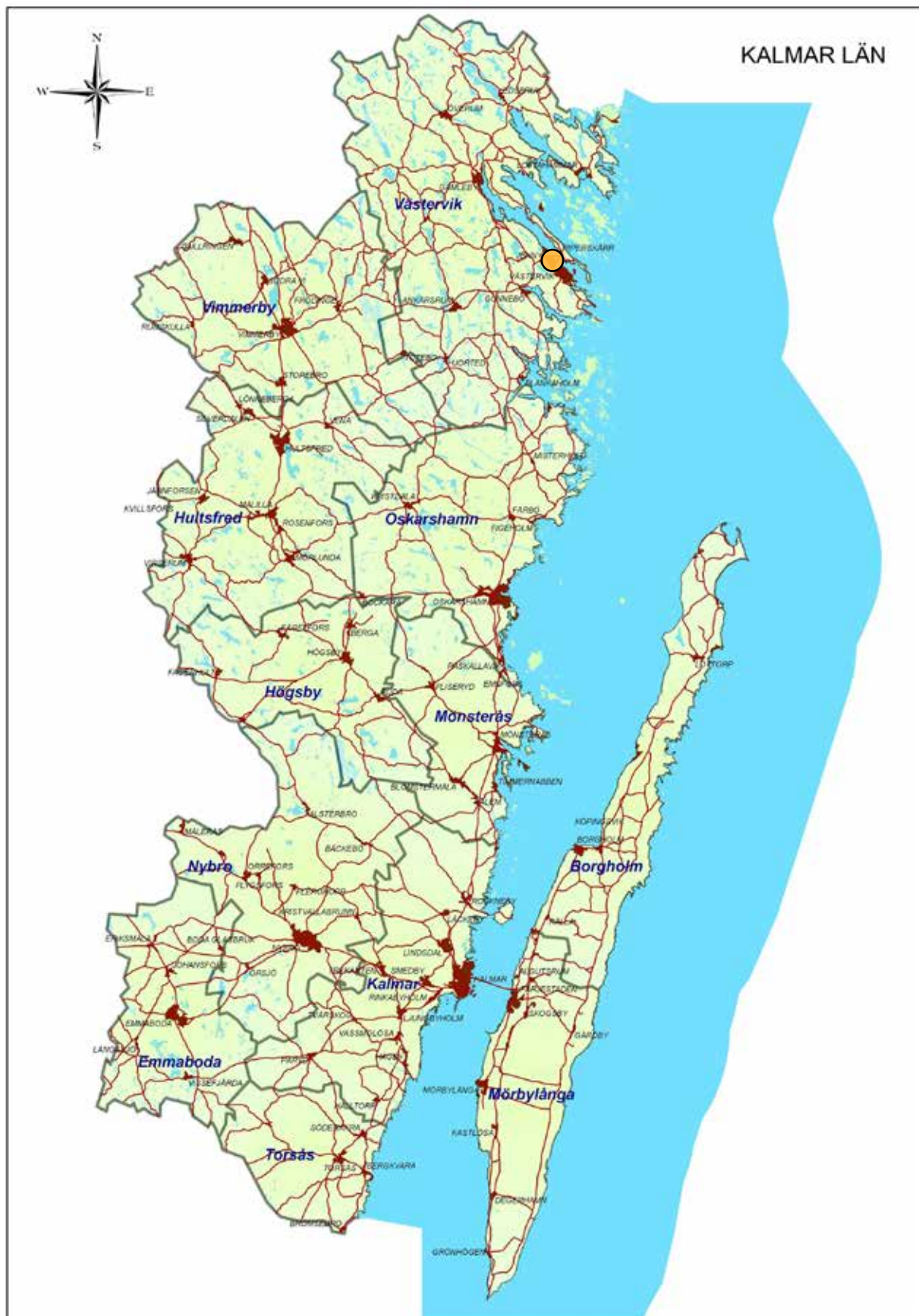
Kvarteret Stenhamra 13, Stensågen 1 och Västervik 4:13, Västerviks stad,
Västerviks kommun, Kalmar län, Småland

Författare	Antikvarie och historiker Magdalena Jonsson och bebyggelseantikvarie Liselotte Jumme
Foto	Författarna där inte annat anges
Granskad av	Bebyggelseantikvarie Liselotte Jumme
Layout	Gustaf Härnström, Seija Nyberg
Diarienummer	Kalmar läns museum: 31-2924-2023
Utgivare	Kalmar läns museum 2024
Kartor	Publicerade i enlighet med tillstånd 507-1417-10 från Lantmäteriverket.
Utförd av	Kalmar läns museum, Bebyggelseenheten
Kontaktperson	Liselotte Jumme
Beställare	Solhem Produktutveckling AB
Kontaktperson	John Williamsson
Utredningsperiod	Dec 2023 – feb 2024

Kalmar läns museum hanterar personuppgifter enligt GDPR/Dataskyddsförordningen.
För mer information se vår hemsida www.kalmarlansmuseum.se

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	8
Uppdragets bakgrund	8
Områdesbeskrivning och karta	8
Aktuell skyddsstatus	9
Historik	14
Västervik	14
Stenhamras utveckling	14
AB Bröderna Flinks Stenhuggeri	28
Familjen Flink och Stenhamra	28
Kulturhistorisk karaktärsbeskrivning	30
Värdefulla karaktärsdrag inom och i anslutning till utredningsområdet	31
Antikvariska rekommendationer avseende värdefulla karaktärsdrag inom och i anslutning till planområdet	37
Riksintresset Västervik H90	38
Rekommendationer avseende riksintresset Västervik H90	38
Byggnader och anläggningar med kulturvärden	40
Flinkska villan	40
Uthuset, Flinkska villan	43
Kompostanläggning	45
Trädgården	46
Tegelbyggnaden, mekanisk verkstad och bilgarage	47
Källförteckning	51
Bilagor	53

Karta över Kalmar län med platsen markerad.

Sammanfattning

Utredningsområdet ligger centralt i Västervik, precis nordväst om den äldsta stadskärnan och nära Gamlebyvikens vatten. Området består idag av olika karaktärer som byggts upp av den historiska utvecklingen. Merparten av området utgörs av ett äldre industriområde som senast rymde det som under en period var ett av Skandiniavens största stenhuggerier. En industribyggnad och disponentvillan med stor trädgård finns kvar. Merparten av industriverksamhetens yta används som en asfalterad parkering. Till utredningsområdet hör också strandområdet med dess bryggor, ett område som också varit historiskt viktigt, men då i annan funktion än dagens rekreationssyfte.

Kulturmiljöutredningen lyfter fram viktiga karaktärsdrag att värna i det fortsatta planarbetet såsom läget vid den gamla stadsgränsen, luftigheten, utblickarna mot vatten, grönskan, industrikaraktären med tegellängan som det tydligaste

uttrycket, strandlinjen och sekelskiftesvillan med trädgård. I utredningen uppmärksammas områdets känsliga läge i stadsmiljön där det ingår i ett kärnområde i kulturmiljöprogrammet och gränsar till ett annat. Riksintresset för kulturmiljövården Västervik H90 som fokuserar på den äldsta stadskärnan gränsar till utredningsområdet, varför ytterligare analys krävs inför en eventuell exploatering. Området bedöms som arkeologiskt intressant med placeringen precis utanför den medeltida stadsgränsen.

I kulturmiljöutredningen bedöms Flinkska villan med uthus som särskilt kulturhistoriskt värdefulla byggnader med trädgården som en viktig förstärkande del i det kulturhistoriska värdet. Villan och uthuset föreslås få rivningsförbud och förses med varsamhetsbestämmelser. Tegellängan föreslås få rivningsförbud och förses med skydds- och varsamhetsbestämmelser.

Inledning

Uppdragets bakgrund

Denna kulturmiljöutredning med kulturhistorisk värdering och antikvariska rekommendationer har upprättats av Bebyggelseenheten vid Kalmar läns museum på uppdrag av Solhem Produktutveckling AB. Utredningen omfattar fastigheterna kvarteret Stenhamra 13, Stensågen 1, Västervik 4:13 samt området längs med vattenlinjen intill nämnda fastigheter.

Syftet med utredningen är att den ska fungera som ett kunskapsunderlag till den nya detaljplan som planeras. Syftet med detaljplanen är att möjliggöra ny bostadsbebyggelse i form av flerbostadshus och centrumverksamhet på platsen. Utredningen ska tydliggöra vilka kulturvärden som finns inom och i anslutning till det aktuella området samt vilka byggnader, anläggningar och företeelser som bär kulturarvet. Den ska också svara på hur den planerade byggnationen skulle kunna påverka det intilliggande riksintresset för kulturmiljövården H90 Västervik samt övriga kulturvärden på platsen. Utredningen ska också innehålla resonemang kring hur de kulturhistoriska värdena på platsen kan förvaltas i fortsatt arbete.

Arbetet har utförts under december 2023 till februari 2024 av antikvarien och historikern Magdalena Jonsson och bebyggelseantikvarien Lise-lotte Jumme. Arbetet har omfattat fältbesök med dokumentation, arkiv-, litteratur och kartstudier. Arbetets huvudfokus är områdets kulturvärden som behöver hanteras utifrån plan- och bygglagen (PBL), miljöbalken och kulturmiljölagen.

Föreslagen exploatering finns illustrerad i ett visionsdokument framtaget av Solhemsgruppen

och Skanska. Det har varit tydligt att detta dokument bara visar en idé för exploatering och inte är ett färdigt förslag. Ett kvalitets- och gestaltungsprogram i framtagandeskede (arbetsmaterial) från Arkitekterna Krook & Tjäder AB har också använts som underlag liksom en naturvärdesinventering utförd av Calluna AB.

Områdesbeskrivning och karta

Det aktuella området ligger i centrala Västervik, precis norr om den gamla rutnätsstaden och i anslutning till Gamlebyviken. Området är flackt men lutar svagt ner mot vattnet. Utredningsområdet avgränsas av Stenhamragatan, Sankta Gertruds väg och Vikgatan. I nordost är det Norra Strandvägen som är trafikleden som löper närmast vattnet, men utredningsområdet omfattar även strandremsan och bryggorna. Området har ett öppet läge som är väl synligt sett från Gamlebyviken och Norrlandet, liksom från Stegeholm, Slottsholmen och Strömsholmen.

I de stora öppna ytorna av utredningsområdet finns strandremsan med gångbana, en mindre parkering, klippta gräsmattor, träd och buskage samt båtbryggor och en mindre pir ut i vattnet. Till de öppna ytorna hör också Norra Strandvägen och, centralt i utredningsområdet, en stor asfalterad yta som används som parkering. Längs med parkeringens nordvästra del finns en grönyta i form av klippt gräsmatta och träd mot Stenhamragatan. I parkeringens norra del ligger en långsträckt tegelbyggnad i ett plan. På parkeringen finns också en garagelänga med 10 garageportar åt norr respektive söder. Sydväst om parkeringsytan finns en större anlagd parkliknande

Flygfoto över aktuellt område. Foto: Västerviks kommun

trädgård med träd, buskar och uthus samt en trävilla, Flinkska villan, vars framsida vetter mot Sankta Gertruds väg.

Utredningsområdet gränsar i sydost mot småskalig äldre bebyggelse som också är del av riksintresse för kulturmiljövården H90 Västervik, något högre och mer storskalig bebyggelse i form av flerbostadshus från 1960-talet i sydväst, villa-bebyggelse från 1900-talets tre första decennier i nordväst och havet i nordost.

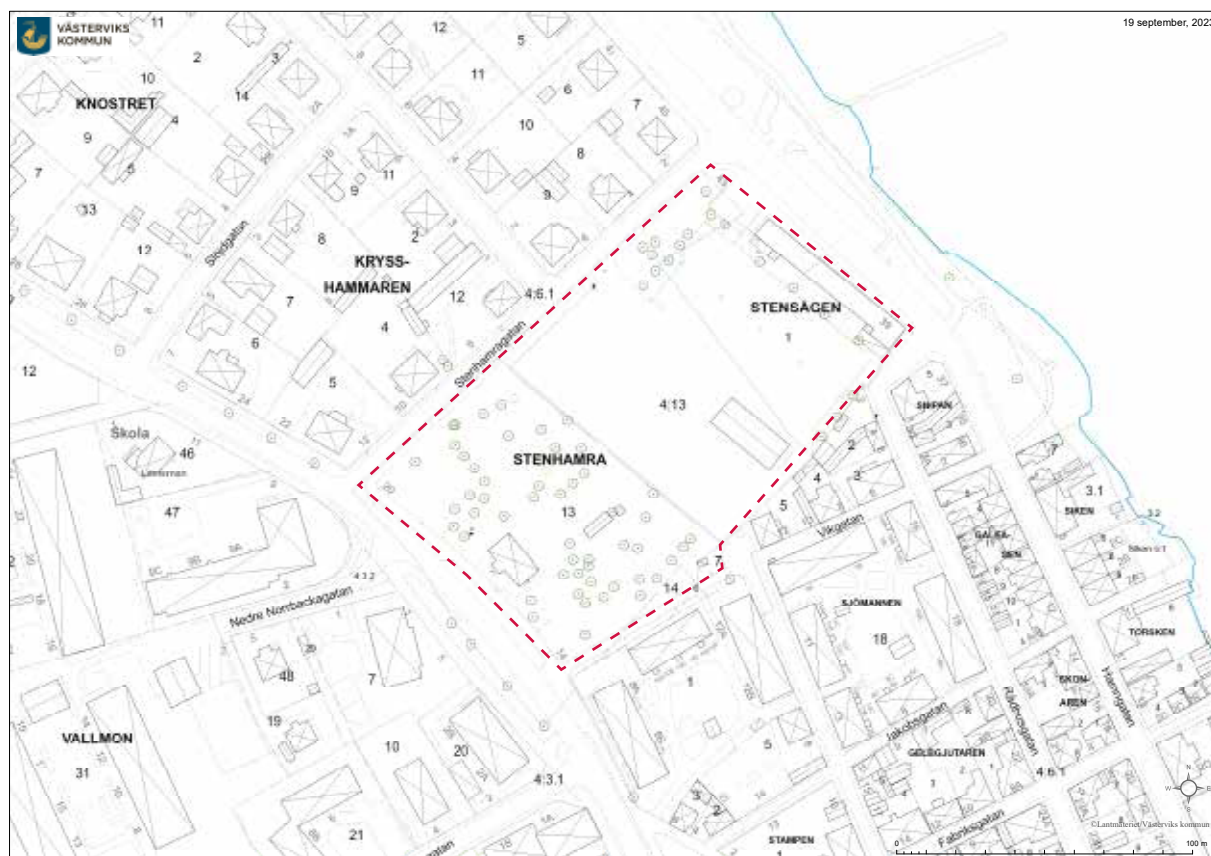
Aktuell skyddsstatus **Riksintresse för kulturmiljövården**

Stora delar av centrala Västervik omfattas av riksintresse för kulturmiljövården H90 Västervik. Riksintressen hanteras genom miljöbalken. Det nu aktuella utredningsområdet gränsar till den nordvästra delen till riksintresset. Förändringar inom området kan därmed påverka riksintresset.

Riksintresset omfattar den gamla delen av centrala Västervik inklusive Slottsholmen med Stegeholms slottsruin. I riksintresseförklaringen anges som motivering ”Trä- och småstad präglad av sin nära och visuella kontakt med vattnet och Stegeholms slottsruin från mitten av 1300-talet som tillsammans med en småskalig trähusbebyggelse från 1700-talet till 1900-talet och en stadsplan från 1670-talet visar det på stadens utveckling och långvariga betydelse som hamn och handelsplats”.

Kulturmiljöprogram för Västervik

Under åren 2015-2022 genomfördes arbetet med att revidera Västerviks kommuns kulturmiljöprogram från 1986. Områdenas gränser reviderades bland annat för att på ett bättre sätt uppmärksamma 1900-talets historia. Utredningsområdet omfattar platsen för ett av stadens mest framgångsrika stenhuggeri, en industrinäring som un-

Karta över Västervik. Utredningsområdet markeras med streckad röd linje. Illustration: Västerviks kommun

der 1900-talets första hälft gjorde Västervik känt. Aktuellt område ingår i kärnområdet "Centrala Västervik" som klassats som kategori 1. Med kategori 1 avses områden av mycket högt regionalt eller till och nationellt intresse. Kärnområden bör behandlas som särskilt kulturhistoriskt värdefulla bebyggelseområden enligt vad som avses i plan- och bygglagen 8 kap. 13§ PBL. Sådana områden får inte förvanskas. Hur nytillkommande byggnader och anläggningar påverkar bebyggelseområdets särskilda värden prövas inom ramen för 2 kap. 6§ tredje stycket PBL.

Fornlämningar

Fornlämningar skyddas av kulturmiljölagen 2 kap. Inga registrerade fornlämningar finns inom utredningsområdet men området gränsar till det stora fornlämningsområdet L1956:9600, stads- lagret för Västerviks stad. Några arkeologiska utgrävningar har inte gjorts inom utredningsområdet men den omedelbara närheten till staden

gör området intressant ut arkeologisk synpunkt. Området har uppmärksamats av länsstyrelsen i Kalmar län som ett av de områden som ofta återkommer i fornlämnings- och arkeologirenderna. Man har därför låtit Västerviks Museum ta fram en kunskapsöversikt för fornlämningsområdet. Underlaget togs fram 2018 och pekar på att det för Västerviks stad finns ett stort behov av att utöka kunskapen om framförallt den medeltida staden och dess bebyggelse.

Fornlämningsområdets gräns bygger på stads- kartan från 1707. Västerviks Museum konstaterar i sin kunskapsöversikt att det i dagsläget inte finns anledning att ändra gränsdragningen men att Västervik, som andra städer, haft ett omland. Inom detta omland kan finnas spår av såväl bebyggelse som av verksamheter. Man påpekar att detta även gäller i stadens strandområden, där det därför kan krävas marinarknologiska undersökningar.

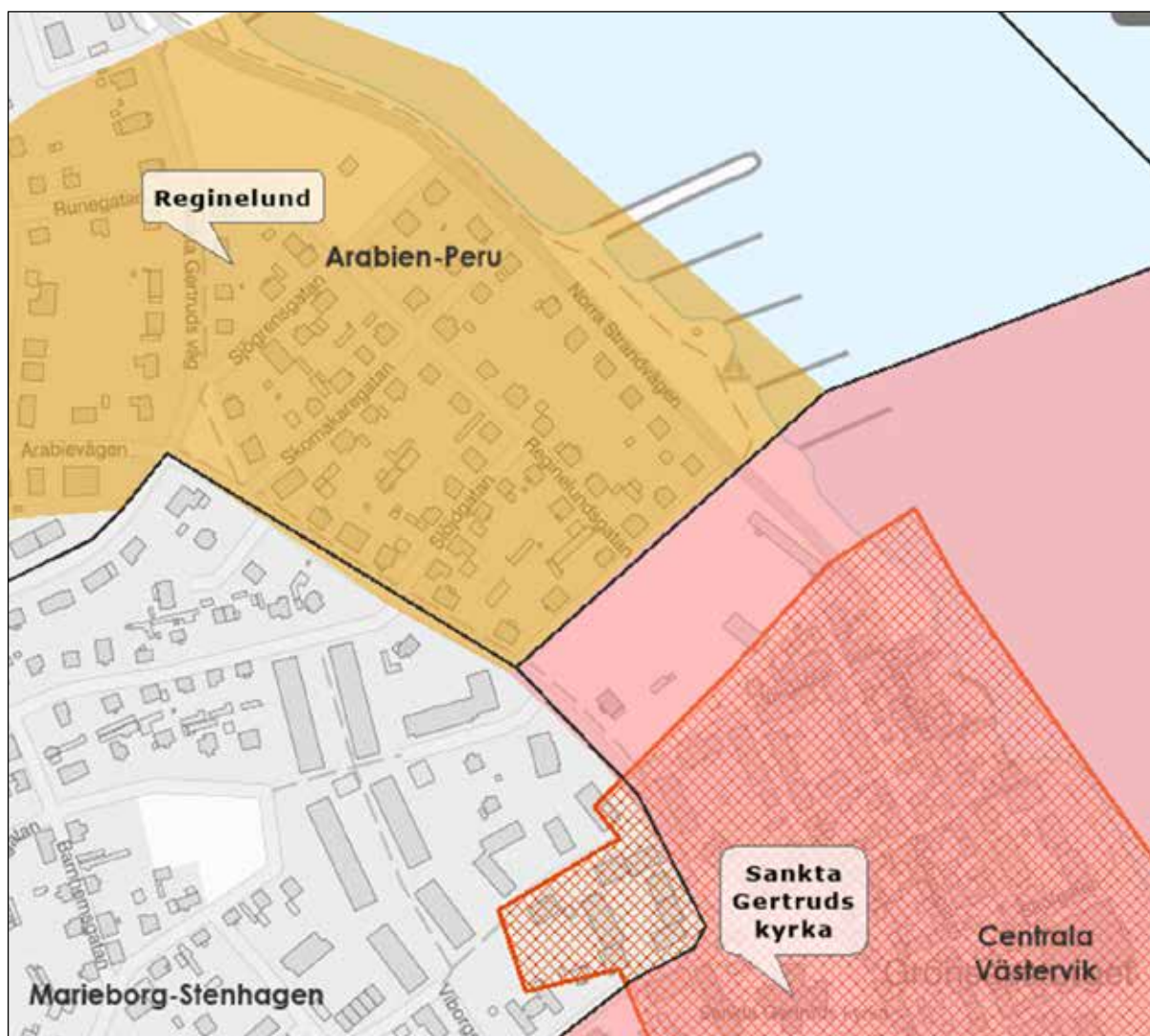

Ungefärligt planområde visas med streckad linje. Orange-markerat område visar potentiellt område för exploatering. Brunt område visar riksintresse för kulturmiljövården. Illustration: Västerviks kommun

De aktuella fastigheterna i kvarteren Stensången och Stenhamra ligger i direkt anslutning till stadslagret och ska därför betraktas dels som ett möjligt område för stadsgränsens dragning, dels som ett omland för staden. Det är ur arkeologisk synpunkt ett högtintressant område. Förutom de medeltida kulturlager som kan finnas i området är det med säkerhet fastställt att det här funnits olika byggnader och verksamheter från 1700-talet och framåt.

Skydd enligt PBL

Utredningsområdet omfattas av en äldre stadsplan kallad "Förslag till särskilda bestämmelser i avseende å sättet för användande av byggnadskvarteren inom viss del av Västervik" som fastställdes den 12 augusti 1927. Planen omfattar en stor del av centrala Västervik men med tiden har många delar fått ny detaljplan. Det gäller dock inte aktuellt utredningsområde som alltså fortfarande omfattas av 1927 års bestämmelser. Bland

Utsnitt ur karta från kulturmiljöprogrammet för Västervik. Den röda rasterade ytan är riksintresset Västervik H90. De gula och rosa områdena utgör kärnområden enligt kulturmiljöprogrammet. Den rosa ytan utgör kärnområdet Centralt Västervik, kategori 1, och den gula kärnområdet Reginelund, kategori 2. Utredningsområdet Stenhamra ligger inom kärnområdet Centralt Västervik men ingår inte i riksintresseområdet, det är alltså det rosa området mellan den rasterade ytan och den gula området Reginelund. Källa: Västerviks kommuns kulturmiljöwebb

bestämmelserna finns inget särskilt skydd av kulturvärden i det aktuella området. På stadskartan från 1927 har dåvarande kvarteret Stensågen och kvarteret Stenhamra angivelsen IIF3. Det innebär att området får bebyggas med byggnader i två våningar, maximalt 7,5 meters höjd och byggnaderna ska vara fristående. Siffran 3 anger att antalet bostadslägenheter på varje tomt får vara max 3.

PBL ställer en rad krav som måste hanteras i samband med planläggning av området. När det gäller kulturvärden bör särskilt nämnas anpassningskravet (PBL 2 kap. 6§), varsamhetskravet (PBL 8 kap. 17§) och förvanskningförbudet (PBL 8 kap. 13§).

Utbredningen för L1956:9600 stadslager, den stora fornlämningsyta som representerar de äldsta delarna av Västerviks stad. Källa: Fornsök

Historik

Västervik

Omkring år 1430 flyttades Västervik till sitt nuvarande läge från platsen för dagens Gamleby. Orsaken var uppgrundningen av Gamlebyviken. Det nya Västervik anlades vid Stegeholms slott som cirka år 1360 byggts på en holme vid Gamlebyvikens mynning. Staden byggdes troligen först upp i trakten av Sankta Gertruds kyrka med en hamn mot Gamlebyviken. Det har dock antagits att man tidigt även anlade en hamn ut mot Skeppsbrofjärden för Östersjöfarten, så att staden på 1500-talet bestod av två bebyggelsekoncentrationer: en kring kyrkan och en i anslutning till hamnen vid Skeppsbron. Staden följde troligen det gängse medeltida stadsplanemönstret med en huvudgata som korsades av korta tvärgator, vilka ledde ned till bryggor vid strandkanten. På de långsmala strandtomterna närmast vattnet kunde bryggor och magasin anläggas i direkt anslutning till de egna gårdarna.

Åren 1612, 1665 och 1677 ödelades Västervik av krig och brand. Förödelsten underlättade dock en reglering av stadsplanen – från en oregelbunden medeltidsplan till en strikt rutnätsplan enligt renässansens ideal. Den äldsta kartan över staden är en schematiskt utförd regleringskarta från år 1678. I planen lades en paradgata, Storgatan, ut i området mellan de båda äldre stadsdelarna, som därigenom länkades samman. Storgatan drogs från en nyanlagd Västerport ned till Skeppsbrokajen och utvidgade sig däremellan till ett nyskapat torg: Stora Torget. 1600-talsplanen är tydligt bevarad i dagens stadsstruktur.

Då staden expanderade under industrialismens inverkan, krävdes vid slutet av 1800-talet en ut-

ökad stadsplan. År 1879 gjordes en första utvidgning i samband med att järnvägen kom till staden. År 1927 antogs en ny stadsplan med omfattande förstadsområden. Detta blev den sista heltäckande stadsplan som upprättades för Västervik.

Likt andra svenska städer har Västerviks stadsbild genomgått stora förändringar under 1900-talets andra hälft, genom utbyggnad av nya stadsdelar och rivningar i stadskärnan. I Västervik finns dock ännu en stor andel äldre, välbevarad bebyggelse med anor ända från 1600- och 1700-tal, vilket är exceptionellt ålderdomligt för svensk stadsbebyggelse. Stadens äldre bebyggelse präglas ännu av Västerviks första byggnadsordning av år 1830. Bland mer sentida bebyggelse i stadskärnan, och strax utanför denna, framträder de expansiva stadsbyggnadsperioderna kring sekelskiftet 1900 respektive 1960–80-talet.

Stenhamras utveckling

Utanför 1600- och 1700-talets rutnätsstad vidtog åkerlyckor och kålgårdar som ägdes av borgarna i staden. På en karta över staden från 1707 går standlinjen lite högre upp än idag. Det innebär att Hamngatan då slutade strax norr om Vikgatan. Här gick då rutnätsstadens gräns och även Rådhusgatan slutade därför här. Sankta Gertruds väg fortsatte ut norr om staden och var tillsammans med Nedre Norrbackagatan, som då var förbunden med dagens Övre Norrbackagatan, en av infartsvägarna till staden. Av hur vägarna återges på kartan förefaller Norrbackagatan ha varit den större och viktigare av de båda. De strikta gatorna och kvarteren står i stark kontrast till åkerlyckorna och ängarna utanför själva staden. Där Sankta Gertruds väg idag når staden är en bom markerad

Utsnitt av karta från 1707 som visar det aktuella utredningsområdet vid tiden. Källa: Lantmäteriet

på kartan. En övergång mellan stad och land markeras också där Östra kyrkogatan och Vikgatan idag möts.

Det område som motsvarar kvarteret Stenhamra var åkermark delad i två skiften numrerade 1 och 2. Nummer 1 var enligt beskrivningen på kartan "Johan Lunds lycka norr om staden och med staketet god sandblandad svartmylla". Nummer 2 var "Borgmästare Hans Baumans Seniorio Pär-

unlycka åker af samma slags jordmon". Även denna åker är markerade med staket omkring.

Mot vattenlinjen ligger markerade tomter numrerade från 251 till 257. Den här typen av små tomter finns markerade på flera ställen utmed vattnet. Enligt beskrivningen är de kålgårdar, små ängsmarker eller liknande ytor, alla med namngivna ägare.

Vy över Västerviks stad publicerad 1758 i Henrik Jacob Sivers bok *Westerwiks stads historia och beskrifning*. Till höger i bilden är tegelbruket markerat.

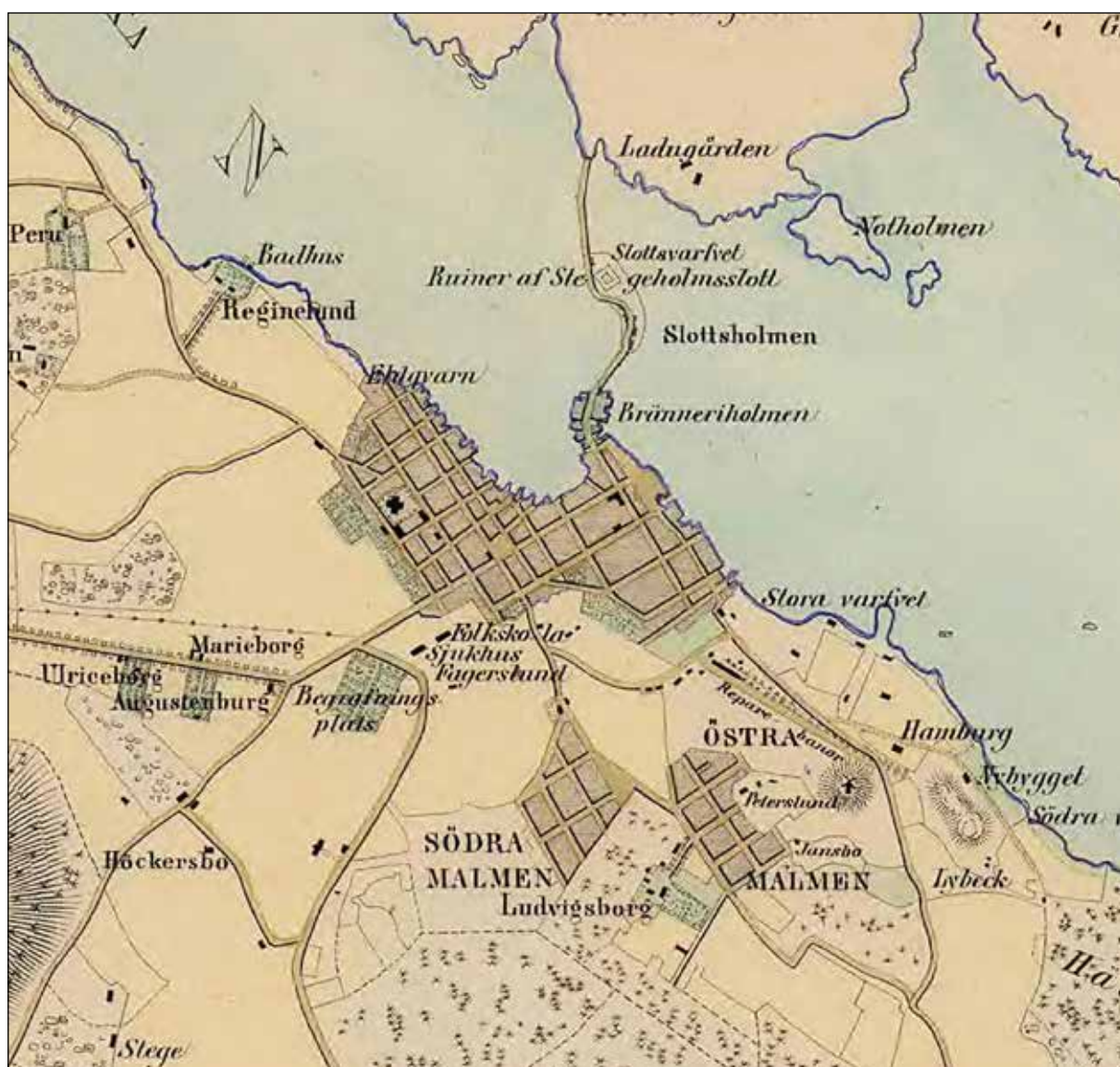
Förutom kartorna finns få avbildningar bevarade av staden. Ett undantag är dock den vy över staden som publicerades 1758 i Henrik Jacob Sivers bok *Westerwiks stadshistoria och beskrifning*. Sivers var kyrkoherde i Tryserum, Hannäs och Fogelviks församlingar som alla ligger norr om Västervik. Bilden visar staden från Östersjön. Ett antal centrala byggnader i staden är markerade med nummer. I bildens högra kant finns nummer 6 "Tegelbruket". Verksamheten ligger norr om Norra kvarteret men dess exakta lokalisering går inte att utläsa och inga ytterligare uppgifter är kända om tegelbruket.

För kvarteret Stenhamra, senare med nummer 30, 31 och 32, finns en brandförsäkringshandling daterad 22 juli 1837. Den beskriver en tomt med totalt sex byggnader varav två är boningshus av trä, tre kallas för bodbyggnader av varierande storlek och en större korsvirkesbyggnad. I uthusen fanns ett brännvinsbränneri. Den stora korsvirkesbyggnaden användes som potatismagasin.

Ingen av dessa byggnader finns idag kvar och tyvärr har inga senare brandförsäkringshandlingar återfunnits.

En ny översiktlig karta över staden togs fram 1858. Kartan omfattar ett stort område från Källsåker i väster till Horn i öster, från Gamlebyviken i norr till Kvännaren i söder. Det gör att inte bara staden finns med utan också vägar och gårdar i området. På kartan är det aktuella utredningsområdet, närmast vattnet, införlivat i staden och har namnet Eldkvarn. En Eldkvarn bör ha varit en ångdriven kvarn men några uppgifter om den här verksamheten har inte hittats.

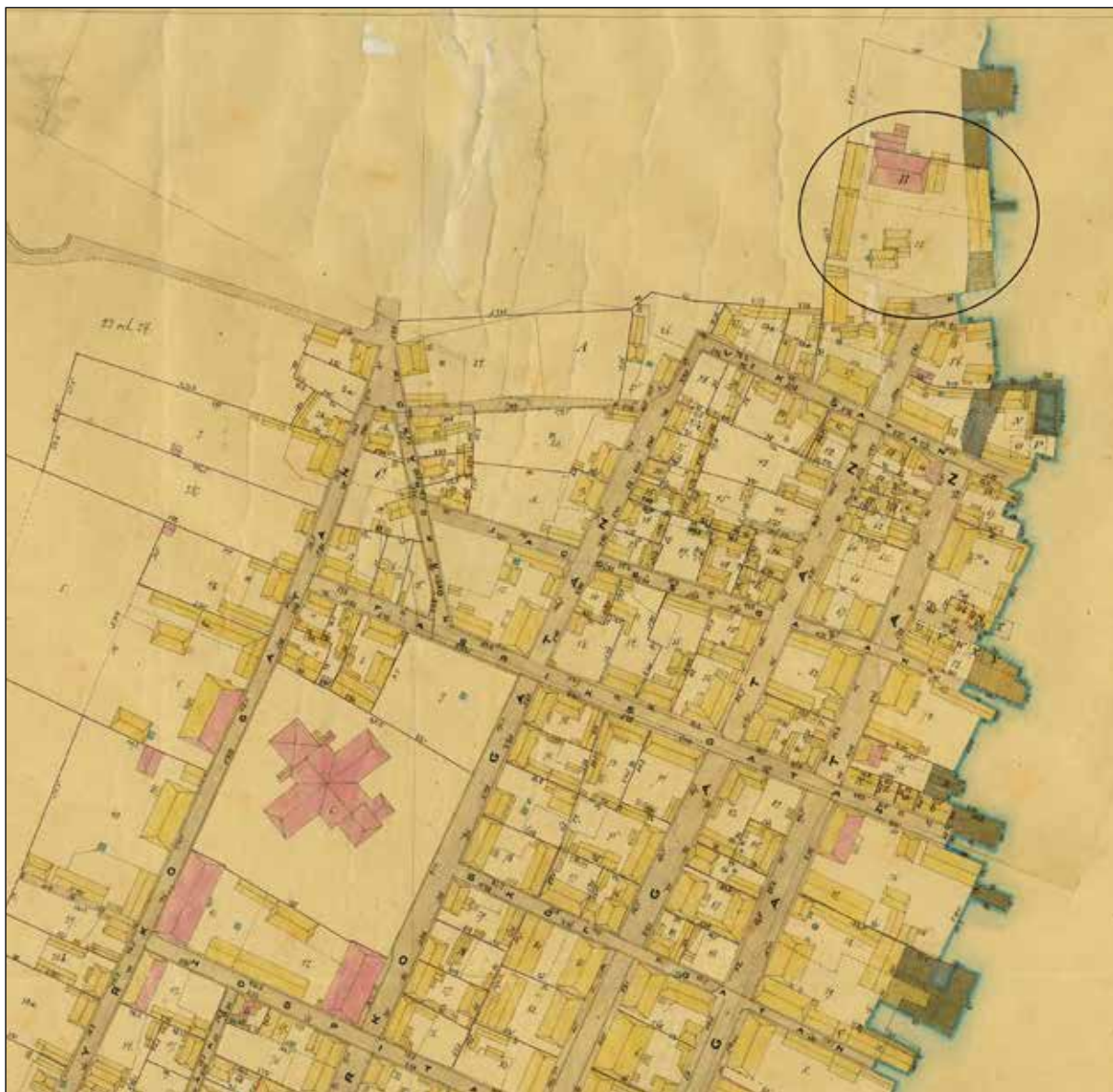
Västervik växte, som många andra städer, under 1800-talet och framför allt under århundradets sista hälft. Nya delar tillkom och landsbygden närmast staden började alltmer inkorporeras. En ny karta över Västerviks stad upprättades 1872. Det var främst utmed vägarna in till staden som ny bebyggelse uppstod. Utmed stadens strand-

Utsnitt ur karta över Västervik och området kring staden från 1858 med Eldkvarnen utmärkt. Källa: Lantmäteriet

linjer växte också ny bebyggelse fram men här etablerades sig också verksamheter. Delar av det för undersökningen aktuella området hade nu införlivats i staden som en del av Norra kvarteret med tomtnumren 30, 31, 32 samt tomt B. Tomterna ägdes av Ångverksbolaget. På tomterna finns flera byggnader. Mest framträdande är ett större stenhus på tomten B. Ytterligare ett mindre stenhus finns norr om detta på en icke numrerad tomt. På tomterna 30 och 31 finns ett större trä-

hus som reveterats. På alla de fyra tomterna finns flera långa trähus som troligen är magasins- eller stallbyggnader. En av dessa ligger vid strandkanten tillsammans med breda bryggor. På tomten 32 finns även en brunn inritad. Kartan från 1872 uppdaterades 1878 men det aktuella området var då bebyggt på samma sätt. Kartans byggnader ger intryck att flera av dem kan vara de samma som beskrivs i brandförsäkringshandlingen från 1837.

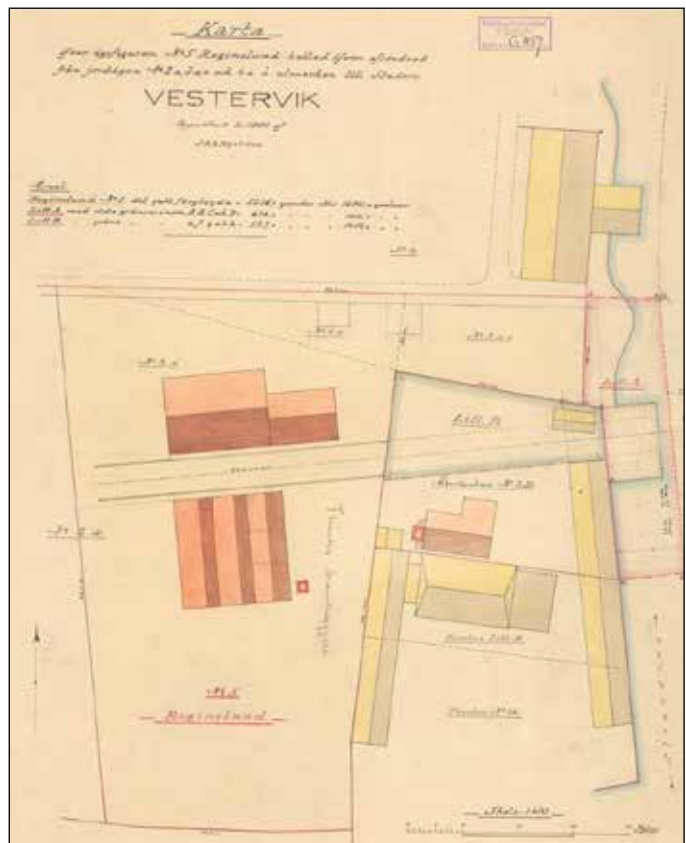
Utsnitt ur karta från 1872. De delar av kvarteret Stenhamra som var bebyggda vid den här tiden har ringats in. Källa: Lantmäteriet

Under tiden därefter visar kartorna inte bebyggelsens utveckling på tomten. Den för utredningen aktuella tomten ligger fortfarande vid den här tiden ligger utanför staden. I Västerviks kommuns arkiv finns en karta över stadens donationsjorðar från 1901. Enligt den kartan så har det stora stenhuset som ägdes av Ångverksbolaget rivits. Några mindre uthus finns kvar samt en

större magasins- eller stallänga. I Lantmäteriets arkiv finns en karta från 1904 över en avstyckning av delar av tomten som idag utgör kvarteret Stenhamra. Kartan visar hur området närmast Gamlebyviken vid den tiden var bebyggt. AB Bröderna Flinks stenhuggeri var då etablerade på tomten. Tyvärr finns ingen förklarande text till kartan bevarad.

Utsnitt ur karta från 1901. Stenhamra är markerat med en ring. Källa: Västerviks kommunarkiv

Avstyckning av delar av utredningsområdet från 1904. Källa: Lantmäteriet

Från tidigt 1900-talet finns de första fotografier-
na över området i Västerviks Museums samling.
Fotona är få men ger intressant information. Den
äldsta bilden i Västerviks Museums samling är
tagen någon gång mellan 1906 och 1913. Det är
en vy över stadens norra gräns vid den tiden. I
fonden syns Sankta Gertruds kyrkas torn och
bebyggelsen i kvarteren norr om kyrkan. Fo-
tot är taget ifrån kvarteret Krysshammaren el-
ler Släggan och visar att dessa kvarter vid tiden
fortfarande var betesmark. Mitt i bilden ligger en
villa med nationalromantiskt inspirerad dekor i
fasaden och på taket. Det är Flinkska villan, det
bostadshus som än idag finns i kvarteret. Huset
har en träpanel med solfjäderformade dekorer i
gavelrösten och över de korspostformiga fönst-
ren. Taket är belagt med tegel och det finns två
skorstenar. Taknocken kröns av en nationalro-
mantisk dekoration med drakhuvuden i var ände.
Drakhuvudena återkommer även pånockarna
till frontespiserna. Vid taknocken på frontespi-
sen i väster finns också en flaggstång. Panelens
färgsättning är ljus och de dekorativa detaljerna
tillsammans med gesimser och foder är målade i
en lite mörkare kulör.

Kring huset finns en stor trädgård som omgärdas
av spjälstaket och stenstolpar. Detaljer går inte att
urskilja men det är gott om fruktträd och buskar i
trädgården. Även uthuset, som finns kvar än idag,
framträder tydligt. Det har en ljusmålad träpanel
och ett tak belagt med tegel. Mot väster finns en
dörr. I trädgården finns också en liten byggnad
som kan varit ett redskapsskjul. Byggnaden är
klädd med träpanel i ljus kulör och har ett toppigt
tälttak, sannolikt belagt med takpapp. Inga fön-
ster eller dörrar syns på bilden.

Till vänster i bilden ser man stenhuggeriets bygg-
nader. Längst till vänster finns ett par större bygg-
nader med mörka fasader, troligen av träpanel
målad med röd slamfärg, och med tak belagda
med svartmålad plåt. De fönster man ser är lig-
gande, långsmala, indelade med spröjs, utan foder
och målade i ljus kulör. Tre av byggnaderna före-
faller ha fasader av tegel. Åtminstone ett av husen
har en stor skorsten. Mellan ett av trähusen och
ett av tegelhusen går någon typ av transportba-
na. I tomtens södra gräns ligger en lägre långsmal
byggnad. Även stenhuggeriets tomt omges av ett
spjälstaket.

Foto över Västerviks stad från norr tagen 1906-1913. Källa: Västerviks Museum

Flinkska villan från söder. Tyvärr har originalet till bilden inte funnits tillgängligt och därför är den av sämre kvalitet.

I familjen Flinks ägo finns nästa bild som även den är tagen då villan var nybyggd det vill säga något av de första åren på 1900-talet. Den visar villan och trädgården från söder och visar därmed trädgårdens mera representativa delar. Tomten var vid den tiden större mot söder, ett område som idag utgörs av Sankta Gertruds väg. På bilden leder dubblad vitmålade grindar in i trädgården. Mot gatan finns stolpar och troligen ett trådstängsel. Tanken förfaller vara att de buskar som planterats

innanför stängslet med tiden ska växa till en häck. Från grinden leder en bred grusgång fram till villan. Den omger också en rundel med plantering framför huset. Gången slingrar sig vidare utmed huset men i övrigt ser man att gångsystemet varit rakt och rätvinkligt. De på fotot synliga ytorna i anslutning till villan rymmer ytor för planteringar, gräsmattor och flera nyplanterade träd och buskar. Intrycket är välordnat och nyanlagt.

Foto taget 1921 från andra våningen i Flinkska villan. Källa: Västerviks Museum

Ytterligare två fotografier från Västerviks Museums samling är tagna på 1920-talet. Det ena är daterat till 1921 och det andra saknar ett exakt år. Bilden från 1921 är tagen från andra våningen i Flinkska villan och visar den östra delen av fastighetens trädgård och en del av stenhuggeriets område. På tomten ser man flera trädgårdsland med grönsaksodlingar. Här finns också flera fruktträd. Trädgårdslanden omges antingen av en ram av klippt gräsmatta eller av grusade gångar. Det är svårt att urskilja vad som växer men i en av planteringarna syns större blad som skulle kunna vara rabarber. Närmast i bilden finns några större träd som troligen är körsbärsträd. Här skymtar en fågelskrämma och flera vita dukar som hängts upp för att freda bären från fåglar. En del av uthuset syns tydligt och det är

klätt med en lockpanel som tillsammans med en av dörrarna är målade i ljus kulör. Taket är belagt med enkupigt tegel och nockar och gavlar är avtäckta med brädor. Av stenhuggeriets område är det den södra delen vi ser på bilden. Utmed tomtgränsen ligger en ram av lite mindre byggnader alla klädda med träpanel som troligen målats med röd slamfärg. Fönstren är målade i ljus kulör och taken, som är sadeltak eller pulpettak, är i flera fall belagda med takpapp. Mot sydost är byggnaderna lite större och har sadeltak som är belagda med tegel. Mitt på området ser man ena halvan av en större tegelbyggnad, uppförd som en basilika med förhöjt "mittskepp" som tillåter ljusinsläpp och ventilation. Taket är belagt med plåt och kröns av ventilationshuvor. Att hugga och slipa sten är dammigt och troligen har det-

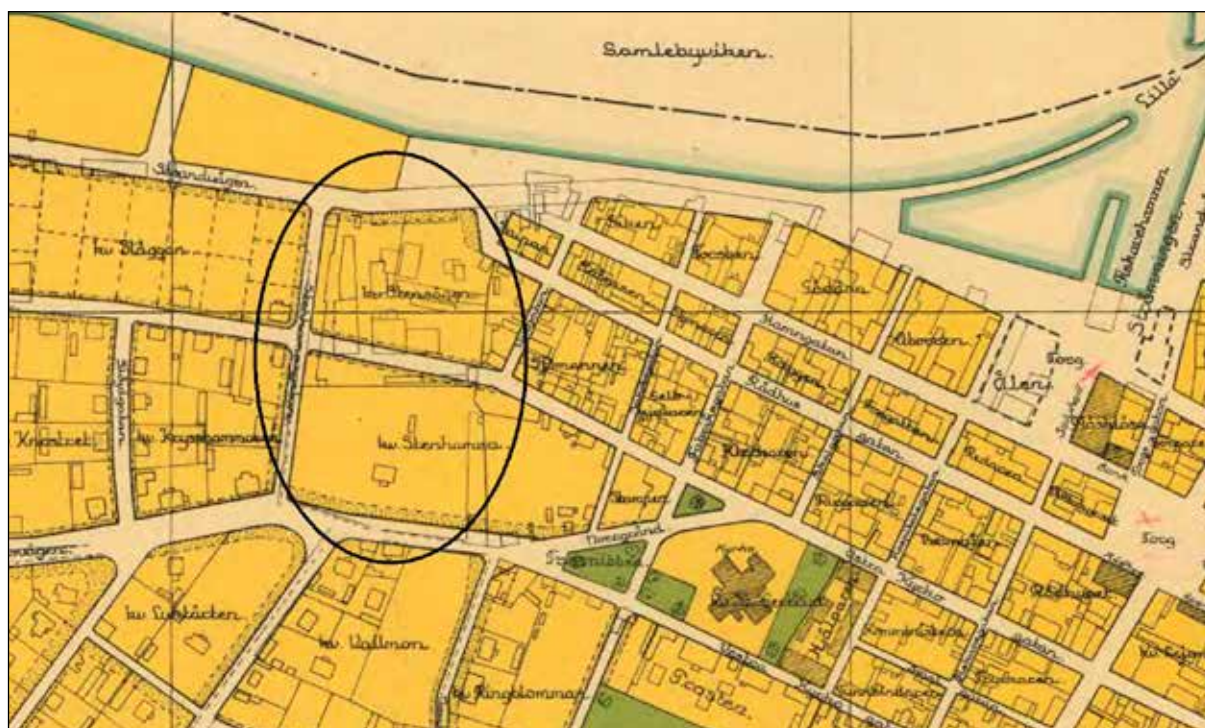

Bild från 1920-talet som visar AB Bröderna Flinks stenhuggeri. En stor del av arbetsstyrkan inklusive de båda arbetshästarna, har ställt upp sig för fotografering. Källa: Västerviks Museum

ta varit byggnadens ventilation. Fasaderna har stickbågiga fönster som placerats i par. Bakom denna byggnad skymtar man taket av en annan byggnad i samma storlek men av denna ser man bara sadeltaket belagt med tegel och en skorsten vidnocken. På området ser man såväl obearbetad sten som mera färdiga produkter. På flera ställen är höga träställningar uppställda som är förankrade i marken eller i en byggnad. Här finns lyftar och kugganordningar monterade så att man lyfta upp tunga stenar.

Den stora tegelbyggnaden av basilikaform syns tydligt på den sista bilden som är tagen på 1920-talet. Bilden visar stenhuggeriet, en del av verksamheten och en stor del av arbetsstyrkan inklusive företagets två arbetshästar. Här ser man

också lyftanordningarna där man för hand spelade upp stenblocken med hjälp av kuggjul, stål-vajrar, block och taljor. Högar av stora obearbetade stenblock i olika stadier och slipade gravvårdar i väntan på inskriptioner visar på tillverkningen. Arbetarna är klädda i arbetskläder, en del med stora skinnförkläden. Någon från kontoret eller företagets ledning verkar inte vara med vid tillfället. Vid en av tegelbyggnadens dörrar tittar en kvinna i vit klänning och hatt ut. Man ser också tre småpojkar på bilden men de förefaller vara på besök. Stenhuggeri var ett hårt och tungt arbete och branschen var inte känd som den värsta när det gällde att utnyttja barnarbete. Bilden är också tagen så pass sent att det fanns en fungerande lagstiftning mot barnarbete.

Utsnitt ur stadsplankartan från 1927. Utredningsområdet markeras av en svart cirkel. Enligt fotografier från tiden fanns en gångväg mellan Flinkska villans tomt och stenhuggeriet men på kartan här har man ritat in en förlängning av Östra Kyrkogatan. Källa: Västerviks kommunarkiv

Västerviks stad fortsätter att växa och i början på 1920-talet tar man ett nytt och större grepp om stadens planläggning. En ny stadsplan arbetades fram med så väl nya gator som nya områden för bostäder och industrier. För det aktuella området innebar den nya planen flera förändringar. På kartan är för första gången Norra Strandvägen utritad, då kallad Strandvägen, som ett stråk utmed Gamlebyviken. Kartan visar att det också finns en strandremsa mellan Strandvägen och vattnet. Det bryggor och lastplatser som tidigare

funnits verkar har tagits bort. Östra Kyrkogatan har förlängts så att dagens kvarter Stenhamra är delat i två kvarter. Det nordliga kallades för kvarteret Stensågen och det sydliga för Stenhamra. I kvarteret Stensågen ser man flera byggnader som ingick i stenhuggeriets verksamhet. En av dessa är den tegellänga som finns kvar utmed Norra Strandvägen. I kvarteret Stenhamra ligger på kartan ett ensamt bostadshus nära Sankta Gertruds väg samt ett mindre uthus. Detta är Flinkska villan, bostad för Fredriks Flink och hans familj.

Utsnitt ur den ekonomiska kartan från 1944. Utredningsområdet markeras med en ring Källa: Lantmäteriet

Den planerade förlängningen av Östra Kyrkogatan verkar aldrig ha genomförts annat än som en mindre promenadväg. På den ekonomiska kartan från 1944 skymtar en smal väg. Kring familjen Flinks bostad i den södra delen av området finns en stor trädgårdsanläggning med gångar. Framför bostadshuset, mot Sankta Gertruds väg, fanns

en grusad plan med en planterad rundel i mitten vilket förstärkte intrycket av trädgården som en planlagd anläggning. På den ekonomiska kartan ser man också att hela systemet av bryggor inte utraderats utan faktiskt funnits kvar, inte bara vid Flinks stenhuggeri utan också vidare utmed Gamlebyvikens strand.

Utsnitt ur den ekonomiska kartan från 1980. Utredningsområdet markeras med en ring. Vid strandlinjen låg vid den här tiden en mindre byggnad. Det ska ha varit en sjömack. Källa: Lantmäteriet

En ny ekonomisk karta togs fram 1980. Flygfotot som bildar underlag till kartan visar att vid den tiden fanns fortfarande en hel del byggnader kvar som tillhört Flinks stenhuggeri. Delar är dock rivna och där har det blivit ett grönt stråk. Vid Gamlebyviken fanns även nu bryggor men de har ordnats i en småbåtshamn. Kartan visar också att man nu har breddat Sankta Gertruds väg och försett gatan med en gång- och cykelväg. Därmed

har en stor del av trädgården mot söder försvunnit. Det är också 1979-1980 som familjen Flink lämnar villan sedan Yngve Flink sålt fastigheten till kommunen

Under de följande åren revs flera av stenhuggeriets byggnader. På en detaljplan som gällde åtgärder för några närliggande kvarter 1998 kan man se läget i kvarteret Stenhamra vid den tiden. Kvar

Flinkska villan i sin trädgård 2024.

blev tegelbyggnaden utmed Norra Strandvägen och i ett nytt läge ligger ytterligare en byggnad mitt på tomten. Det är en garagebyggnad som finns där idag. Vid den här tiden användes den öppna ytan för parkering.

År 1990 gjordes en kulturhistorisk inventering av bebyggelsen i Västerviks stadskärna. Arbetet omfattar ett stort antal byggnader i centrala Västervik och beskrivningarna av varje fastighet är

därför kortfattade. Såväl Flinkska villan som den återstående tegelbyggnaden från stenhuggeritiden är beskrivna i inventeringen vilket ska uppfattas som att man då ansåg att de båda hade ett kulturhistoriskt värde. Även den stora fruktträdgården omnämns. Vid den här tiden var utredningsområdet delat i kvarteret Stenhamra och kvarteret Stensågen. Tillsammans sågs de som den tydliga gränsen för den ursprungliga renässansplanen från 1707.

AB Bröderna Flinks Stenhuggeri

År 1881 startades Västerviks Granitförädlingsverk. Grundaren var Carl Johan Flink. Han var född i Brunneby i Östergötland som ett av flera syskon. Under 1880-talet flyttade också brodern Oskar med familj till Västervik. Västerviks Granitförädling ska först haft sin verksamhet någonstans nära Sankta Gertruds kyrka men snart behövde man mera plats. Därför flyttade man till Allén som var en av infartsvägarna till Västervik. År 1896 hade även brodern Fredrik anslutit sig till bröderna och man bildade då tillsammans företaget Bröderna Flinks Stenhuggeri och verksamheten flyttades till norra delen av utredningsområdet. Det blev brodern Fredrik som kom att bli den mest drivande i företaget. Under perioden 1897-1931 var han disponent. Under den tiden var Flinks ett av Skandinavians största stenhuggerier. Fredrik Flink var med om att utveckla nya tekniska förbättringar och maskiner som man tog patent på.

Stenhuggerier i Sverige hade sin storhetstid under årtiondena runt sekelskiftet 1900. I Västervik fanns ca 90 olika stenbrott där man bröt sten. Det var den så kallade Västerviksgranit som här bröts. Det är egentligen ett stenslag som kallas för diorit men förenklades i folkmun till Västerviksgranit. Stensorten har en jämn kornstorlek, den är mörk och går bra att polera. Det gjorde att den blev väldigt populär att använda för gravvårdar, vilket blev Bröderna Flinks viktigaste produkt. Stenen hämtades från flera olika brott runt om Västervik. Flera av brotten låg på öar i Västerviks skärgård.

I mitten av 1900-talet blev tiderna kärevar för den svenska stenhuggeriindustrin. Nya material och utländsk konkurrens gjorde att många stenhuggerier lade ner verksamheten. Bröderna Flinks stenhuggeri upphörde 1966.

Familjen Flink och Stenhamra

Per Fredrik Teodor Flink kom till Västervik första gången i början av 1890-talet. Han gifte sig 1892 med Syster Betty Maria Karolina Karlsson

Disponenten för Bröderna Flinks Stenhuggeri AB, Fredrik Flink. Källa: Webbssidan Kyrkogården berättar som tagits fram av Svenska kyrkan, Södra Tjustras pastorat och Västerviks Museum.

från Borgholm. Paret flyttade kort efter vigseln till Gävle. Men kontakten med bröderna i Västervik fanns kvar och 1894 återvände man till staden. Tillsammans med Karl Johan och Oskar grundade Fredrik AB Bröderna Flinks stenhuggeri AB 1896.

När Fredrik Flink återvände till Västervik med hustrun Syster och nyfödde sonen Nils Fredrik flyttade familjen in i en fastighet i Östra kvarteret som enligt den nya stadsplanen hade tomtnummer 83. Här föddes sonen Albert Efraim. År 1898 avled hustrun Syster tragiskt i tuberkulos. Med två små söner i familjen var det inte konstigt att Fredrik redan året efter gifte om sig med Emelie Fredrika Jansson från Västervik. Familjen flyttade samma år till nr 51 i Norra kvarteret.

I det nya äktenskapet föddes dottern Stina Fredrika och sonen Yngve Fredrik. 1912 avled äldste sonen Nils Fredrik. De båda kvarvarande sönerna fick med tiden studera och den yngste sonen Yngve Fredrik läste juridik. Familjen Fredrik Flink kom att bo på ytterligare ett par adresser i Västervik innan man någon gång efter 1905 bygger den disponentvilla, Flinkska villan, som ligger inom det nu aktuella utredningsområdet.

Fredrik Flink var inte bara engagerad i sitt företag. I 20 år satt han i Västerviks stadsfullmäktige

och var därigenom engagerad i stadens utveckling. Han var också ledande inom metodistkyrkan och drivande medlem i Pacifistorden. Ordens organisationssekretariat låg en tid på Brunnsgatan 6 i Västervik där Flinks hade sitt kontor.

Det blev den yngste sonen Yngve Fredrik som tog över ledningen av AB Flinks stenhuggeri då Fredrik drog sig tillbaka. Yngve hade 1933 gift sig och flyttat ifrån Stenhamra till Paradiset 8. År 1946 avled Fredrik Flink och två år senare hans hustru. Då flyttar Yngve Flink med familj till Stenhamra.

Fredriks son Albert, från första äktenskapet, läste på Kungliga tekniska högskolan i Stockholm och kom att driva en arkitektverksamhet med inriktning på stenarbeten. Han var delägare i Flinks och ritade bland mycket annat gamla kapellet på Nya Kyrkogården i Västervik.

Familjen Flinks verksamhet har satt påtagliga avtryck i stadens historia. I staden finns delar av byggnader och konstverk som företaget producerat. En av de mest framträdande skulpturerna är "Spejande Sjöman" som står vid bron till Slottsholmen. Den ritades av den Västerviksfödde konstnären Ragnar Alyre. Efter hans skiss tillverkade skulptören Sten Flink en gipsmodell som stenhuggarna David Karlsson och Fridolf Gustavsson använde som modell. För skulpturen be-

hövdes ett 14 ton tungt granitblock som hämtades från ön Vinökalv. Det sex meter höga fundamentet ritades av arkitekten Albert Flink.

Flinks stenhuggeri låg också bakom grundandet av en idrottsförening i Västralundsområdet. Den fick namnet Alléns IK efter den stora infartsvägen till staden. Föreningens första träningsplan för fotboll låg på mark vid Kristinebergs gård som ägdes av familjen Flink. Förutom fotboll som var den största sporten ägnade man sig åt bandy och allmän idrott vilket bland annat var gymnastik. Bandyplan ordnades om vintrarna på sjön Kvännaren. Man stod också som arrangörer för cykeltävlingar. Föreningen grundades i mars 1931 och ska ha existerat fram till slutet av 1930- början av 1940-talet.

En person som kom att bli mycket aktiv i stadens föreningsliv och som engagerade sig i den kommunala verksamheten var Inga Flik, gift med Yngve Flink. I mitten av 1900-talet var hon en tid ordförande i kommunens skolstyrelse och hade även uppdrag åt landstinget. Inga Flink var också ordförande i den lokala avdelningen av Rädda Barnen och under andra världskriget förestod hon den lokala finlandshjälpen. Det gjorde att familjen var en av många som tog emot finländska barn i sina hem under kriget.

Kulturhistorisk karaktärsbeskrivning

Utredningsområdet ligger centralt i Västervik, precis nordväst om den äldsta stadskärnan och nära Gamlebyvikens vatten. Området består idag av olika karaktärer som byggts upp av den historiska utvecklingen. Merparten av området utgörs av ett äldre industriområde som senast rymde det som under en period var ett av Skandinaviens

största stenhuggerier. En industribyggnad och disponentvillan med stor trädgård finns kvar. Merparten av industriverksamhetens yta används som en asfalterad parkering. Till utredningsområdet hör också strandområdet med dess bryggor, ett område som också varit historiskt viktigt, men då i annan funktion än dagens rekreationssyfte.

Flygfoto med utredningsområdet Stenhamra mitt i bilden. Till vänster i bilden Centrala Västervik och Sankta Gertruds kyrka, över utredningsområdet kvarteret Vallmon med sina flerfamiljshus, till höger Reginelunds villabebyggelse och längst fram i bilden Norra Strandvägen och strandlinjen med småbåtshamnen. Foto: Västerviks kommun

Riksintresset för kulturmiljövården Västervik H90 som fokuserar på den äldsta stadskärnan gränsar till utredningsområdet.

Värdefulla karaktärsdrag inom och i anslutning till utredningsområdet

Stadsgräns

Utredningsområdet har från medeltiden och fram till i dag präglats av att ligga nära, men ändå utanför staden, ett område där stadsgränsen gick. Det var en del av ett direkt omland som brukades för stadsbornas odlingar och djurhållning. Under 1700-talet övergick området till att bli en plats för verksamheter som på något sätt var skrymmande, brandfarliga eller bullriga och därför inte lämpade sig i den tätbebyggda staden. Den var fortsatt ett gränsland mellan staden och landsbygden men präglad av stadens behov. Industrietableringen som fanns på platsen gjorde att ny villabebyggelse under 1900-talets första hälft fick byggas längre bort från den gamla stadskärnan. När stenhuggeriverksamheten lade ner och byggnaderna försvann uppstod ett ännu tydligare glapp mellan den gamla staden och villabebyggelsen. Denna historia av att markera den gamla stadsgränsen har blivit ett av platsens karaktärsdrag som är tydligt än idag.

Luftighet, utblickar och vatten

Området präglas av en luftighet som skiljer sig från mycket av den övriga stadens täthet. Närheten till Gamlebyvikens vatten är påtagligt från utredningsområdet som genom sin öppenhet

och låglänthet även bidrar till att näraliggande områden upplever stor närhet till vattnet. Viktiga siktlinjer mellan land och vatten finns främst i gatulinjerna, Stenhamragatan och Vikgatan. Områdets öppenhet bidrar även till vyer från Stenhamragatan tvärs över utredningsområdet och hela vägen ut över Slottsholmen.

Många människor rör sig i området, vilket tillfartsvägarna Norra Strandvägen och Sankta Gertruds väg bidrar till, liksom strandpromenaden och även parkeringsplatsen som många korsar gåendes eller cyklandes.

Grönska

Även om en stor del av utredningsområdet upptas av asfalterad parkering utgör grönskaperna en viktig och karaktärsskapande del. Den gröna karaktären är tydligaste kring Flinkska villan där trädgården med de stora träden präglar området och bidrar till att förstärka villans värden. Men även i ytan ner mot vattnet är den där mer låglänta grönskapen ett viktigt karaktärsdrag.

Industrikaraktär

Den långa tegellängan med äldre industrikänsla är idag ett karaktärsskapande inslag i utredningsområdet. Så som längan är placerad är den ett blickfång som flera håll. Idag är tegelbyggnaden den enda för många människor tydliga indikationen på att området tidigare använts för industriell verksamhet. Den bidrar också till att hålla liv i berättelsen om familjen Flink och stenindustrin.

Norra Strandvägen med tegelbyggnaden till höger och en mindre parkering till vänster.

Cykel- och gångväg utmed strandkanten.

Sekelskiftesvilla i trädgård

Villan med uthus och stor trädgård skapar sitt egna karaktärsområde där upplevelsen av sekelskiftesvilla i trädgård är utmärkande, vilket det väl synliga läget i stadsmiljön också bidrar till. Miljön bidrar också till att berätta familjen Flinks och stenindustrins berättelse.

Strandlinjen med bryggor och pir

Området längs med strandlinjen med dess båt-bryggor, pir och promenadstråk bygger vidare på en historia där tomterna gått ända ner till vattnet för att människor med hjälp av bryggor och båtar skulle kunna utföra sin verksamhet. Strandkanten var ett verksamhetsområde. Idag är det ett rekreatiionsområde. Med sin låglänthet och sina bryggor bygger området vidare på en äldre struktur.

Sankta Gertruds väg med kyrkan och den byggnadsminnesmärkta Aspargården mitt i bilden.

"Centrala Västervik" med Sankta Gertruds kyrka

I Västerviks kommuns kulturmiljöprogram utpekas "Centrala Västervik" som ett kärnområde av klass 1, den högsta värderingen som innebär att det finns värden av stort regionalt eller nationellt intresse. I området ingår hela riksintresset för kulturmiljövården Västervik H90, se mer nedan. Utredningsområdet utgör i kulturmiljöprogrammet del av kärnområdet som omfattar den historiska stadskärnans täta kvartersstad och det öppna stadsrum med allmännyttiga institutioner, parker och äldre industrimark som omkransar den äldre staden.

Utredningsområdet utgör en av de tydligaste gränzonerna mot den gamla stadens rätvinkliga rutnätsplan och småskaliga bebyggelse i 1 ½-2

½ våningar. I den äldsta stadskärnan är husen klädda med träpanel eller putsade och ofta målade i ljusa oljefärger eller med röd slamfärg. De röda taken är ett utmärkande drag. Över denna lågmälda bebyggelse höjer sig Sankta Gertruds kyrka. Kyrkan är medeltida och en av de få byggnader som överlevde den förödande stadsbranden 1677. I stadsplaneringen har man fortsatt att begränsat byggnadshöjden i anslutning till den äldsta stadskärnan för att inte konkurrera med Sankta Gertruds kyrka. Riksbyggens flerfamiljs-hus i två våningar från 1970-talet i kv Sjömannen 18 och Stenhamra 1 är ett tydligt exempel. Längre ifrån har man tillåtit enstaka mer storskaliga hus som i kv Vallmon.

Funkisvillor i Reginelundsområdet.

Reginelunds villabebyggelse

I Västerviks kommuns kulturmiljöprogram utpekas området Reginelund, nordväst om utredningsområdet, som ett kärnområde av klass 2. Ett kärnområde är ett område som av olika anledningar rymmer höga kulturhistoriska värde. Klass 2 är den näst högsta graden och innebär att det i området finns kulturhistoriska värden som är viktiga ur ett regionalt och/eller kommunalt perspektiv. I Reginelunds fall utgår värderingen från den väl sammanhållna villabebyggelsen

från perioden 1915-1945. Det är i synnerhet det stora antalet villor i funkisstil som präglar området. Området framstår som en tydlig årsring i stadens historia och många av villorna är välbevarade till sin karaktär. Som i centrala Västerviks norra del är de flesta 1 ½-2 ½ våningar höga. Reginelund har därmed en låg och tämligen enhetlig vy. Stadens och riksintressets småskaliga uttryck förlängs därigenom. Villorna är omgivna av trädgårdar med fruktträd, häckar, buskar och perennplanteringar.

Sankta Gertruds väg med Flinkska villan till höger och några av flerbostadshusen i kvarteret Vallmon till vänster.

Flerbostadshusen i kvarteret Vallmon

Sydväst om Flinkska villan, ligger kvarteret Vallmon som domineras av flerbostadshus från 1960-talet uppförda i gult tegel, men där finns också några enstaka äldre villor. Kvarteret ligger i en sluttning. Flerbostadshusen är i 2 ½ till 5 våningar höga.

På platsen skiljer sig byggnadernas större skala från den gamla stadskärnans skala även om en tydlig nedtrappning i höjd gjorts mot Sankta Gertruds kyrka. En vy från andra sidan Gamlebyviken visar att byggnaderna anpassats till platsen. Placeringen i sluttningen ned mot vattnet gör att de inte konkurrerar med Sankta Gertruds kyrka utan låter kyrkans torn vara den mest framträdande byggnaden.

Vy från Skeppsbron. Centralt i bilden syns tegelbyggnaden som ligger i utredningsområdet. Bakom den några av flerbostadshusen i kvarteret Vallmon och ytterligare längre bort Marieborgsskolan i rött tegel med sina karaktäristiska runda torn. Skriv om för 2981 eller 2987

Vyn från Norrlandet

Utredningsområdet ligger väl synligt från vattnet och Norrlandet. Området kring Stegeholms slottsruin och Kulbacken där Västerviks Museum ligger är viktiga i staden och besöks av såväl boende i Västervik som turister. Den luftiga och öppna karaktären ger stor möjlighet till utblickar från vattnet mot Stenhamra och de intilliggande områdena.

Från denna vy blir det tydligt hur Sankta Gertruds kyrkas torn dominerar stadens södra strand. Längre bort i vyn framträder Marieborgsskolan med sina tornspiror och sin stora röda tegelfasad som ett tydligt riktmärke. Kvarteret Vallmons relativt höga flerfamiljshus sticker inte nämnvärt upp i stadens siluett.

Antikvariska rekommendationer avseende värdefulla karaktärsdrag inom och i anslutning till planområdet

- En arkeologisk förundersökning behöver sannolikt göras. Det är troligt att denna leder vidare till krav på en slutundersökning i de delar av området som eventuellt ska bebyggas. Om exploatering skulle omfatta området nära vatten kan en marin arkeologisk förundersökning behövas.
- Områdets karaktär av gränsland mellan den gamla staden och omlandet kan värnas genom att årsringen från industriverksamheten hanteras varsamt. Ny bebyggelse /ny användning som erbjuder en kontrast till rutnätsstadens småskaliga bebyggelse skulle kunna bidra till en fortsatt upplevelse av gränsland.
- Värna en luftighet i området till exempel genom att inte planlägga för alltför tät bebyggelse. Värna även vattenkontakten så att viktiga siktstråk bevaras och upplevelsen av närheten till vatten kvarstår. Planera så att det finns möjlighet att passera genom området till exempel genom att återskapa den äldre förläningen av Östra Kyrkogatan.
- Ta tillvara områdets gröna karaktär genom att behålla villaträdgården i större omfattning eller som helhet, liksom grönstrukturen längs med vattenlinjen. Planera gärna ny bebyggelse med inslag av vegetation. Om en framtida exploatering medför att den före detta trädgården till Flinkska villan påverkas bör en fördjupad undersökning av trädgårdens träd och buskar göras för att bestämma vilka arter och sorter som finns representerade. Av särskilt intresse ur kulturhistorisk synpunkt är fruktträdens sorter.
- Bevara tegellängan som det tydligaste spåret från industriepoken. Restaurera och ändra på varsamt sätt så att byggnaden kan användas långsiktigt. Förstärk gärna industrikaraktären och möjligheten att uppleva byggnadens och områdets historia.
- Bevara Flinkska villan med uthus och så stora delar av trädgården som möjligt. Restaurera och ändra på varsamt sätt så att byggnaderna kan användas långsiktigt. Förstärk gärna möjligheten att förstå miljöns historia i området.
- Värna strandlinjen med bryggor och pir och utveckla gärna för ökad attraktivitet.
- Med närheten till den gamla stadskärnan, kärnområdet i kulturmiljöprogrammet "Centrala Västervik" krävs stor hänsyn vid planering av utredningsområdet. Det gäller såväl skala som omsorg om gestaltning inklusive materialval. Placeringen av nya byggnader behöver inte följa den gamla stadens grammatik. Utifrån påverkan på stadsbilden bör ny bebyggelse inte konkurrera med Sanka Gertruds kyrka, som fortsatt ska dominera i stadslandskapet. I projektet behöver volymstudie tas fram liksom gestaltningsprogram. *Se mer under punkten som berör riksintresset för kulturmiljövården.*
- Med närheten till Reginelund, kärnområde i kulturmiljöprogrammet, krävs hänsyn vid planering av utredningsområdet så att särskilda värden tillvaratas. Särskild omsorg om skala bör iakttas i omedelbar närhet till villaområdet.
- Områdets historia kan med fördel användas vid gestaltandet av nya byggnader för att förstärka berättelsen på platsen och förankra det nya i det gamla. Exempelvis kan sten, tegel och trä användas liksom inspiration från industriarkitektur, på ett sätt som berättar om vår samtid.

Riksintresset Västervik H90

Det aktuella området ligger precis utanför riksintresset för kulturmiljövården Västervik H90.

Som *motiv* till riksintresset anges följande:

”Trä- och småstad präglad av sin nära och visuella kontakt med vattnet och med Stegeholms slottsruin från mitten av 1300-talet, som tillsammans med en småskalig trähusbebyggelse från 1700-talet till 1900-talet och en stadsplan från 1670-talet visar stadens utveckling och långvariga betydelse som staden haft som hamn och handelsplats.”

Som *uttryck* för riksintresset anges ett antal punkter varav de mesta relevanta anges här nedan:

- S:ta Gertruds medeltida kyrka med kringliggande miljö.
- Stadens rätvinkliga gatunät som till stor del är utförd enligt stadsplanen från 1670-talet.
- Bibehållen kvartersindelning sedan tidigt 1700-tal med små tomter i stadens nordvästra och sydöstra del samt större tomter i centrum kring Stora Torget.
- Trästädsbebyggelse från 1700- till 1900-talet med hus som vanligtvis är 1½ - 2½ våningar höga, klädda med träpanel eller putsade och målade i ljusa färger eller rödmålade.

Rekommendationer avseende riksintresset Västervik H90

- Riksintressen för kulturmiljövården ska skyddas mot åtgärder som innebär påtaglig skada. Bedömningen av vad som utgör en påtaglig skada är alltid platsspecifik och knuten till åtgärdens art och omfattning. När en konkret förslag för utveckling av platsen finns bör en fördjupning göras kring förslagens påverkan på riksintresset. Motivtext och ovan utpekade fyra uttryck ska stå i centrum.

- Förslag till ny detaljplan och förslag till ny byggnation på platsen ska prövas i förhållande till riksintressets *motiv*. Det som då särskilt ska analyseras är om planerad exploatering kan skada upplevelsen av riksintresset som ”trä- och småstad med sin nära och visuella kontakt med vattnet”, ”småskalig trähusbebyggelse” och ”stadsplan från 1670”. Skadande skulle en alltför hög exploateringsnivå kunna vara om till exempel intrycket av ”trä och småstad” inte uppfattas som det dominerande.
- Förslag till ny detaljplan och förslag till ny byggnation på platsen ska prövas i förhållande till riksintressets *uttryck*. De allra känsligaste uttrycken bedöms vara: ”S:ta Gertruds medeltida kyrka med kringliggande miljö” och ”Trästädsbebyggelse från 1700- till 1900-talet med hus som vanligtvis är 1½ - 2½ våningar höga, klädda med träpanel eller putsade och målade i ljusa färger eller rödmålade. Tidigare kulturmiljöanalyser har påtalat att ”stadens siluett” inte längre, så som tidigare var fallet, är ett av de uttryck som nämns i riksintressebeskrivningen. Stadens avtryck mot horisonten, hur stadsbilden uppfattas på håll är trots allt en viktig del av riksintressets värden och där är Sankta Gertruds kyrkas visuella dominans i den gamla stadens nordvästra del viktig. På samma sätt är kyrkans dominans i stadsmiljön i området nära kyrkan viktig.

- Flera större projekt pågår som kan påverka riksintresset för kulturmiljövården Västervik H90. Därmed kan en analys om påtaglig skada behöva göras utifrån kumulativa effekter.

Bilden visar stadsbilden så som den uppfattas från Kulbacken. Foto: 2022.

Byggnader och anläggningar med kulturvärden

Flinkska villan

Kort historik och beskrivning

Flinkska villan byggdes åren efter sekelskiftet 1900 som bostad för Fredrik Flink, disponent för Bröderna Flinks Stenhuggeri AB, och hans familj. Huset kom att vara kvar i familjens ägo fram till cirka 1980, då Västerviks kommun köpte fastigheten. En större tillbyggnad har gjorts mot öster och söder, 1948-1949. Interiört kan man också se att byggnaden vid den tiden genomgått en större modernisering. Till- och ombyggnaden ritades av Västerviksarkitekten Arre Essén.

Huset är exteriört på många sätt en typisk villa från tiden kring sekelskiftet 1900. Den har ett högt sadeltak som är belagt med ett tvåkupigt lertegel och med två skorstenar på taket. Fasaderna är klädda med liggande, hyvlad panel och målade gula. Mot norr och söder finns frontespiser. Fönstren är traditionella korspostfönster i trä utan spröjs. Kring fönstren och i samtliga gavelröst finns en dekor med ett strålmönster i vitt och gult. Fasaden har en utarbetad panelarkitektur med vitmålade lister som delar in fasaden. Även vindskivor, med en liten sågad dekor, och knutbrädor är målade vita.

Flinkska villan med entrén från söder.

Huset huvudentré finns i söder med en fernissad trädörr med karosseripanel i 1950-talsstil. Entré till köket finns i öster med dörr av samma typ. I källarvåningen finns pardörrar i form av spegeldörrar målade gråa. Mot väster finns ett par jalousidörrar målade i vitt. Samtliga trappor är av granit. Takavvattningen består av ränndala, vitmålade trattar och stuprör med skarpa vinklar. Sockeln på den ursprungliga delen av huset är av huggen granit medan tillbyggnaden har sockel som är klädd med sågad granit. Balkongerna har sentida räcken av trä och metall.

Invändigt är husets planlösning till stor del bevarad. Källare, indelad i flera rum, finns under hela den äldre delen av huset. I bottenvåningen ser man än idag hur de olika rummen har använts. Mot väster och norr är de representativa rummen och i husets östra del köket. Köket är idag helt moderniserat men utgörs av samma yta som ursprungligen. De representativa rummen präglas av 1940-talets renovering då den fiskbensmönstrade parketten, den vackra trätrappan till andra våningen samt den öppna spisen med delar av blankslipad röd granit tillkom. Spisen är tillverkad av Flinks stenhuggeri. Hallen har golv av kolmårdsmarmor. På andra våningen fanns de privata sovrummen. I flera av rummen finns spe-

Flinkska villan från sydost. Tillbyggnaden i en våning med balkong tillkom på 1940-talet.

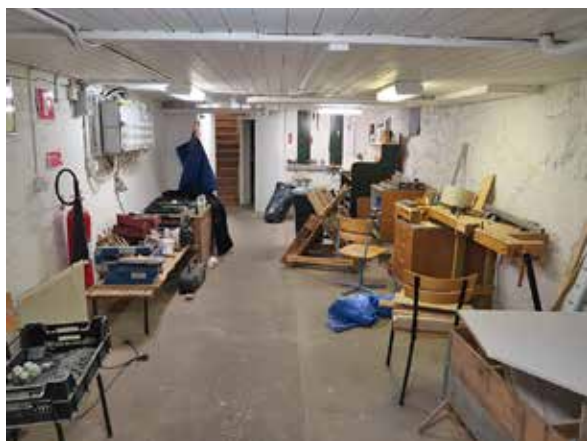
Norra fasaden av Flinkska villan.

Huset har en dekorativ fasad där fönstrens dekorativa omfattningar är särskilt framträdande. Dekoren är typisk för den nationalromantiska stilen.

En borttagen installation avslöjar att byggnadens fasader tidigare varit målade i en ljus brun kulör.

Ett av källarrummen.

Öppen spis med delar i slipad röd granit, tillverkad på Flinks stenhuggeri.

Bevarade linoleummattor i en av snedgarderoberna på andra våningen.

geldörrar, profilerade socklar, dörr- och fönsterfoder samt skurklossar typiska för sekelskiftet 1900 bevarade. I hallen ligger fiskbensparkett medan golvmaterialen i övriga rum är en blandning av linoleummattor, lackat trägolv från 1940-talet och moderna plastmattor. I ett par av sovrummen på var gavel finns alkover för tvättställ kvar. Sidogarderoberna har utnyttjats som toaletter och för förvaring. Det finns även en oinredd vind där en stor del av husets moderna ventilationssystem idag är placerat. Huset har takstolar och ett undertak av breda plankor.

Kulturhistorisk bedömning

Flinkska villan är till sin karaktär en relativt välbevarad sekelskiftesvillan med tillbyggnad och tillägg från 1940-talet. Till de värdefulla karaktärsdragen exteriört hör fasadens komposition med tidstypiskt strålmönster vid fönster och på gavlar och traditionella träfönster, lertegel på taket och hög stenfot. Interiört är planlösningen bevarad och där finns kvalitetsarbeten i både trä och sten. Den omgivande trädgården med vissa bevarade äldre strukturer, träd och annat växtmaterial liksom det välbevarade uthuset bidrar till villans värden. Villan har ett väl synligt läge i stadsmiljön med Sankta Gertruds kyrka strax intill.

Förstärkande för värdet är den tydliga koppling till familjen Flink och Västerviks industrihistoria genom att villan fungerade som disponentbostad till Bröderna Flinks stenhuggeri AB strax intill, vilket var ett av Skandinaviens största stenhuggerier under 1900-talets första hälft. Stenindustrin var en verksamhet som gjorde Västervik nationellt och internationellt känt. Bröderna Flinks arbeten finns representerade i fysiska spår i staden såsom stendetaljer i byggnader och som gravstenar på begravningsplatser, men på platsen som utgjorde verksamhetens nav finns idag få spår som berättar om en av Västerviks viktigaste industriella verksamheter och familjer. Flinkska villan med trädgård och tegellängan längs med Norra Strandvägen berättar om verksamheten som bedrevs på platsen. Villan är känd som just Flinkska villan bland Västerviksbor än idag.

Trappan till andra våningen från 1940-talet. Hallgolvet av kolmårdsmarmor.

Dörr med profilerade foder och skurklossar på andra våningen.

Den sammantagna bedömningen är att Flinkska villan uppfyller kraven för en särskilt värdefull byggnad enligt 8 kap. 13§ PBL. Den omfattas därmed av förvanskningförbudet enligt samma paragraf. Byggnaden omfattas också av de allmänna varsamhetskraven enligt 8 kap. 17§ PBL.

Antikvariska rekommendationer

Byggnaden bör förses med rivningsskydd (r). En varsamhetsbestämmelse (k) bör läggas till, som tydliggör följande: *Kulturhistoriskt/miljömässigt värdefull byggnad som till sin exteriör ska bibehålla sin ursprungliga karaktär med avseende på volym, proportioner, indelning, material och materialbehandling samt detaljeringsnivå.* Med fördel kan ett mer ursprungligt utförande återställas eller anpassade justeringar göras gällande exempelvis balkonger. Med fördel kan äldre färgsättning/materialbehandling återtas vid framtida underhåll.

Även interiört bör byggnaden förses med varsamhetsbestämmelse (k) som avser *planlösning, trappan till övervåningen samt stenarbetena i form av golv och öppen spis.*

Uthuset, Flinkska villan

Kort historik och beskrivning

Norr om bostadshuset Flinkska villan ligger ett uthus som hör till trädgårdsmiljön. Exakt när det byggdes är inte känt men troligen var det när villan uppfördes. I uthuset förvarades trädgårdsredskap men här fanns också husets vedbod och dass.

Huset utgörs av en smal byggnadskropp i två våningar, byggd i regelkonstruktion. Taket är ett sadeltak belagt med tvåkupigt lertegel. I alla väderstreck finns takutsprång med synliga takfotstassar. Fasaderna består av en äldre locklistpanel, målad vit med oljefärg. Längs med västra långsidan finns två dörrar och en pardörr alla på z-nare och utvändigt klädda med liggande sponstad panel. På den södra gaveln finns två ”dassdörrar” med ventilationsribbor. Fönster finns på husets gavlar. Alla utom det största fönstret i norr är ursprungliga traditionella träfönster med tunn spröjs och enkla glas. Det stora fönstret, som är

Uthuset

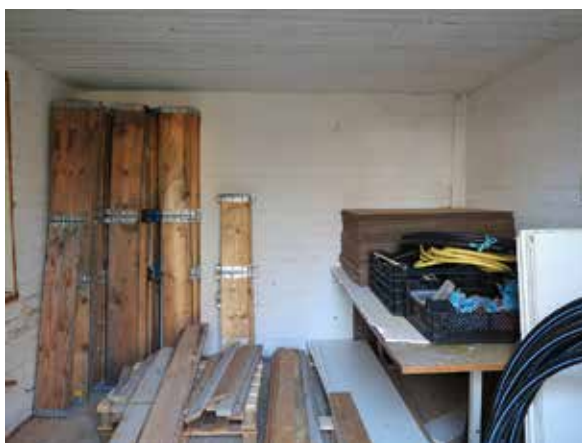
igensatt med skivor utifrån är av 1950-talstyp eller senare. Sockeln är av huggen granit. Framför ingångarna finns plattor eller trappsteg gjutna av betong.

Det norra rummet har väggar och tak klädda med spontad panel och målade i vitt. Möjligen har detta tidigare varit bostad för en anställd trädgårdsdräng. Idag ligger ett nytt trägolv i rummet. Rummet i mitten är oinrett med väggar och takbjälkar som har målats vita. Innan för den södra dörren finns trappa till andra våningen. På andra våningen har man klätt in väggarna och tapetserat med vävtapet samt satt ny träpanel i taket. Golvet är av gamla brädor. Dörrarna till de båda rummen på södra gaveln indikerar att de varit dass. Det vänstra rummet upptas dock till stor del av underdelen av trappan till andra våningen. Det högra utrymmet var inte tillgängligt vid fältbesöket.

Kulturhistorisk bedömning

Byggnaden är ett välbevarat uthus från sekelskiftet 1900 som genom sin karaktär, sin tillhörighet till Flinkska villan och omgivande trädgård bedöms ha höga kulturhistoriska värden. Uthuset bidrar till helhetsmiljön som sekelskiftesvillan med trädgård och uthus utgör. Till de värdefulla karaktärsdragen hör fasadutformningen med panel, fönster och dörrar och lertegeltaket.

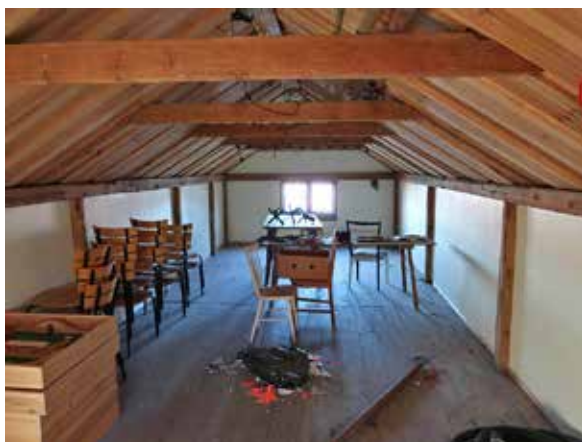
Den sammantagna bedömningen är att Flinkska villans uthus i sin miljö uppfyller kraven för en

Rum i norr. Väggarna och taket är klädda med pärlspontpanel. Kanske var detta ett rum för trädgårdsdrängen.

Rummet mitt i byggnaden som kan ha fungerat som vedbod och förråd för trädgårdsredskap.

Andra våningen har inretts i senare tid.

Trappa till andra våningen.

särskilt värdefull byggnad enligt 8 kap. 13§ PBL. Den omfattas därmed av förvanskningförbudet enligt samma paragraf. Byggnaden omfattas också av de allmänna varsamhetskraven enligt 8 kap. 17§ PBL.

Antikvariska rekommendationer

Byggnaden bör förses med rivningsskydd (r). En varsamhetsbestämmelse (k) bör läggas till, som tydliggör följande: *Kulturhistoriskt/miljömässigt värdefull byggnad som till sin exteriör ska bibehålla sin ursprungliga karaktär med avseende på volym, proportioner, indelning, material och materialbehandling samt detaljersnivå.*

Kompostanläggning Kort historik och beskrivning

Norr om uthuset till Flinkska villan ligger en mindre byggnad av betong. Byggnaden har enligt uppgift från familjen Flink använts som kompostanläggning för den stora trädgården. Den bör ha uppförts i nära anslutning till att villan byggdes och trädgården anlades, alltså åren efter sekelskiftet 1900.

Byggnaden har väggar gjutna av betong och ett pulpettak klätt med skivtäckt, enkelfalsad plåt. Mot söder finns en dörröppning som idag är täckt med fastskruvad plywoodskiva. Enligt uppgift ska det inne i byggnaden finnas en stor utgrävd grop som är 1,5-2 meter djup men ingen stege eller trappa.

Kulturhistorisk bedömning

Byggnaden har ett visst kulturhistoriskt värde som en funktionellt viktig del av den äldre trädgårdsanläggningen.

Antikvariska rekommendationer

Kan byggnaden bevaras kan den bidra till berättelsen om hur trädgårdsanläggningen en gång sköttes.

Kompostanläggningen

Kompostanläggningens tak

Körväg fram till huset från norr. Till vänster finns flera äldre fruktträd och till höger äldre lövträd och buskar.

Trädgården

Kort historik och beskrivning

Trädgården kring Flinkska villan anlades i anslutning till att huset byggdes. På de få fotografier som finns bevarade ser man att fastigheten haft en stor gestaltad trädgård med gångar, planteringar av träd, buskar och perenner samt stora ytor för odling norr om villan. Enligt uppgift från släktingar till familjen Flink kom trädgården efter en tid att arrenderas ut till en trädgårdsmästare som odlade grönsaker och frukt till försäljning.

Idag är trädgården till viss del förminskad i söder genom omläggningen av Sankta Gertruds väg. På äldre fotografier fanns här enkelt trådstaket, ljusmålade trägrindar, gångar, planteringar och en för tiden typisk grusplan med planteringsrundel i mitten. På hela tomten finns idag endast en gång

kvar från huset till den stora parkeringen norr om tomten. Äldre fotografier och kartor visar att denna gång har kvar sin ursprungliga sträckning och att detta varit promenadstråket mellan disponentvilla och stenhuggeriet. Hela tomten är idag insådd med gräs och det går inte att se spåren av gångar eller planteringsytor. Öster om villan finns en plats belagd med stenplattor och här står ett stort stenbord. Enligt släktingar till familjen Flink är bordet tillverkat på stenhuggeriet och troligen från tiden då trädgården anlades eller kort därefter. Ursprungligen fanns en berså kring platsen men den är idag i dåligt skick. I trädgården finns fortfarande en hel del trä och buskar. Fältarbetet utfördes under vintersäsongen men det kunde konstateras att här finns alm, gullregn, syren, rosor, äppelträd, plommonträd, jasmine och, tyvärr, parkslide.

Naturvärdesinventeringen som utfördes 2023 lyfter fram några av trädgårdens träd som särskilt skyddsvärda.

Kulturhistoriska bedömning

Trädgården kring Flinkska villan skapar tillsammans med villan och uthuset en värdefull kulturmiljö i området. Flera av träden är över 100 år gamla. Även om trädgården inte är vårdad idag som en äldre anläggning finns vissa strukturer och detaljer kvar såsom rader av äldre fruktträd, gång- en mellan villan och stenhuggeriet samt det stensbord som står i en förvuxen berså öster om villan.

Antikvariska rekommendationer

Trädgården bör bevaras som en viktig del av miljön vid Flinkska villan. En inventering av träd och buskar har gjorts i den naturvärdesinventeringen som tagits fram. Av kulturhistoriska skäl bör en noggrannare undersökning av de fruktträd som finns bevarade i trädgården göras av utbildad pomolog. Detta för att avgöra vilka sorter av äpplen, päron och körsbär som finns. Eftersom trädgården är över 100 år gammal kan här finnas exempel på lokala fruktsorter som idag är sällsynta.

Trädgården kan med fördel rekonstrueras genom att lokalisera var gångar har gått och olika typer av planteringar funnits. Träd och buskar bör förnyas, i synnerhet om det är äldre, ovanliga sorter.

I detaljplanen som är under framtagande bör trädgården skyddas såsom grönstruktur. Om villan bevaras och säljs till privatperson är det en ypperlig trädgård. Om villan med trädgård säljs till någon som önskar exploatera Stenhamra-området bör ändå så stora delar som möjligt bevaras som parkområde.

Tegelbyggnaden, mekanisk verkstad och bilgarage Kort historik och beskrivning

Tegelbyggnaden är den enda bevarade verksamhetslokalen till Bröderna Flinks stenhuggeri AB. Enligt ritningar, signerade Fr Anderberg juli 1923, var byggnaden avsedd för mekanisk verkstad och

Äldre fruktträd i trädgårdens nordöstra hörn.

Rad med äldre fruktträd i trädgårdens västra del. Bakom dem lövträd och vägen fram till villan.

Stensbordet i trädgården öster om villan.

Tegelbyggnaden

bilgarage. På ritningen är utrymmena i väster avsedda för mekanisk verkstad och monteringshall. Därefter följer tio avdelade bilgarage. Längst i öster är byggnaden lite djupare och här finns dels ett båtskjul, dels ett större garage.

Sedan stenhuggeriet lades ner har de västra delarna av byggnaden använts som garage för bilverkstäder. Idag hyrs delar av byggnaden av privatpersoner som har motorcykelverkstad, mopedverkstad och förråd här. I den östra delen finns en thairestaurang.

Byggnaden har sadeltak belagt med tvåkupigt rött tegel. Detta ska vara omlagt omkring 2018 med nytt tegel av liknande typ som tidigare. Väggarna är byggda av tegel vilket enligt synliga stämplor på flera ställen är tillverkat i vid Almviks tegelbruk norr om Västervik. Murningen är gjord i kryssförband. Mot norr finns flera portar med dubbla dörrar. De flesta av dessa har ett flackt rundat valv. Några portar har gjorts om till fönster i stället, där restaurangen har sin lokal. Dörrbladen är av trä klädda med liggande spontpanel, varav några i originalmaterial och några i utbytt material. Några dörrblad är i originalutförande men några är klädda med skivor. På gavlarna finns inga dörrar och mot söder endast ett par nya dörrar för restaurangens behov. Stickbågiga träfönster med

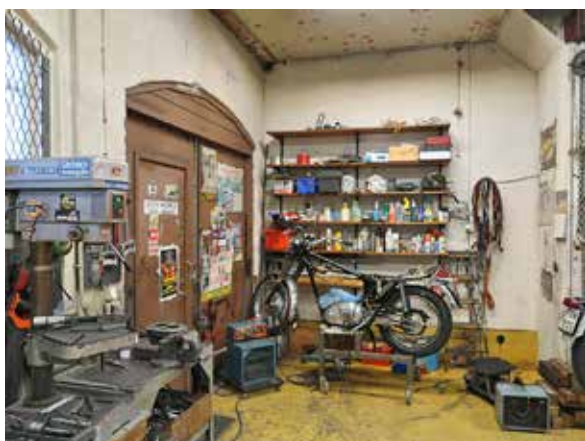
Rak port med kraftiga gångjärn och stickbågigt fönster i byggnadens östra del.

Stickbågiga portar på byggnadens norra sida.

Almviks tegelbruks stämpel i byggnadens tegelstenar.

Interiör från en av byggnadens verkstäder.

Vinden i byggnadens västra del.

genomgående spröjs finns i samtliga väderstreck, flera är i original från när byggnadens uppfördes. Flera av dörrarna och fönstrens karmar, bågar och spröjs är målade bruna. Sockeln är gjuten av betong.

I den västligaste delen av byggnaden finns en vindsvåning med trappa som kan vara av äldre datum. I övrigt är lokalerna ombyggda för att passa de verksamheter som finns där idag.

Kulturhistoriska bedömning

Byggnaden är i huvudsak välbevarad från tiden då den uppfördes. Dess ursprungliga skala är tydligt utläsbar och dess ursprungliga fasadutformning med stickbågiga fönster och portar i trä, som till sin utformning och materialval är lika de ursprungliga. Att byggnaden är ritad av Västerviksarkitekten Fredrik Anderberg, som också ritat exempelvis gamla saluhallen och gamla varmbadhuset i staden, förstärker det kulturhistoriska värdet.

Tegelbyggnaden är den enda bevarade byggnaden från industriverksamheten som bedrevs vid Bröderna Flinks stenhuggeri AB. Den är därmed en viktig del av platsens och staden Västerviks historia. Att byggnaden är murad med tegel från närliggande Almviks tegelbruk och det är väl synligt i fasaden förstärker det kulturhistoriska värdet. Byggnaden har också en väl synlig placering i stadsrummet.

Den sammantagna bedömningen är att tegelbyggnaden uppfyller kraven för en särskilt värdefull byggnad enligt 8 kap. 13§ PBL. Den omfattas därmed av förvanskningförbudet enligt samma paragraf. Byggnaden omfattas också av de allmänna varsamhetskraven enligt 8 kap. 17§ PBL.

Antikvariska rekommendationer

Byggnaden bör förses med rivningsskydd (r). En varsamhetsbestämmelse (k) bör läggas till, som tydliggör följande: *Kulturhistoriskt/miljömässigt värdefull byggnad som till sin exteriör ska bibe-*

hålla sin ursprungliga karaktär med avseende på volym, proportioner, indelning, material och materialbehandling samt detaljeringsnivå. Vid förändringar bör industrikaraktären värnas. Tegelfasadena bör förses med skyddsbestämmelse (q) som avser skydd av originalutförandet i Almvikstegel. Det kan formuleras så här: Fasadernas Almvikstegel ska bevaras. Vid reparationer och ändringar ska strävas efter att återbruka befintligt tegel och ersätta skadat tegel med Almvikstegel i första hand. Med fördel kan äldre färgsättning/materialbehandling återtas vid framtida underhåll.

Källförteckning

Tryckta källor

Andrén, Erik, *Västerviks bebyggelsehistoria. En undersökning av bevarade äldre hus och gårdar*, Stockholm, 1933

Dahlgren, Lars, *Västerviks historia Del II 1719-1932*, Aktiebolaget C. O. Ekblad&Co, 1933

Kjellgren, Sven, *Sekelskiftets Västervik*, Natur och Kultur, 1980

Kjellgren, Sven, *Västervik 1900 till 1930*, AB Fälths tryckeri, 1988

Lindberg, Folke, *Västerviks historia Del I 1275-1718*, Aktiebolaget C. O. Ekblad&Co, 1933

Sivers, Henrik Jacob, *Westerwicks stads historia och beskrifning*, Gabriel Björkegrens enka, 1758

Otryckta källor

Svensson, Julia, *Naturvärdesinventering -vid Stenhamra, Västerviks kommun, inför ny detaljplan*, 2023, Calluna

Västerviks Museum, *Västerviks stad. Kunskapsöversikt för RAÄ 94:1 Västerviks stad, Västerviks socken, Västerviks kommun, Kalmar län, Småland Version 2018*

Artiklar

Västerviks tidning, <https://vt.se/nyheter/vastervik/artikel/skaffa-dig-koll-pa-stenhamra-datid-nutid-och-framtid-hur-blir-det-ett-hal-mitt-i-stadsbilden/lw2gm28l>

Arkiv

Kalmar läns museums topografiska arkiv

Kalmar läns museums bildarkiv (Digitalt museum Kalmar)

Västerviks kommunarkivet

Västerviks Museums bildarkiv

Webbsidor

Lantmäteriet, Historiska Kartor och Akter (lantmateriet.se)

Södra Tjusts pastorat <https://www.kyrkogardenberattar.se/portrait/fredrik-flinks-familjegrav/>

Västerviks kommuns kulturmiljöprogram <https://www.kmp.vastervik.se/>

Muntliga källor

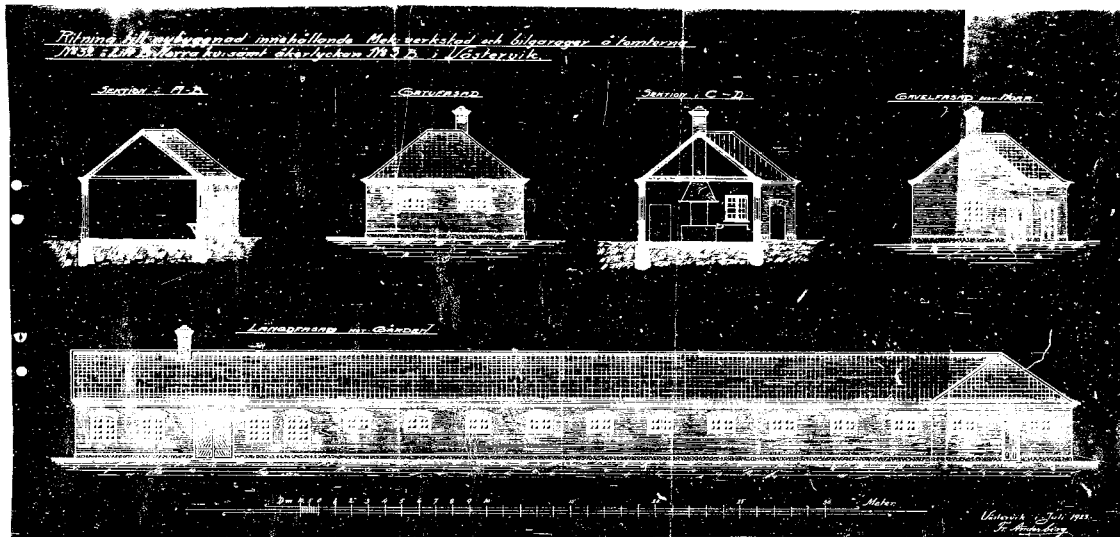
Ingvar Flink

Johan Svartnäs som också levererat visst ritningsmaterial mm

Bilagor

- Bilaga 1. Ritning till nybyggnad innehållande Mek. Verkstad och bilgarage å tomterna No 32 å Litt B Norra kv. Samt åkerluckan No 3 B i Västervik: fasader och sektion
- Bilaga 2. Ritning till nybyggnad innehållande Mek. Verkstad och bilgarage å tomterna No 32 å Litt B Norra kv. Samt åkerluckan No 3 B i Västervik: fasad och planritningar
- Bilaga 3. Flinkska villan Västervik Ombyggnadsritning: Planritningar vindsplan, bottenplan och källarplan samt del av sektion
- Bilaga 4. Flinkska villan Västervik Ombyggnadsritning: fasader

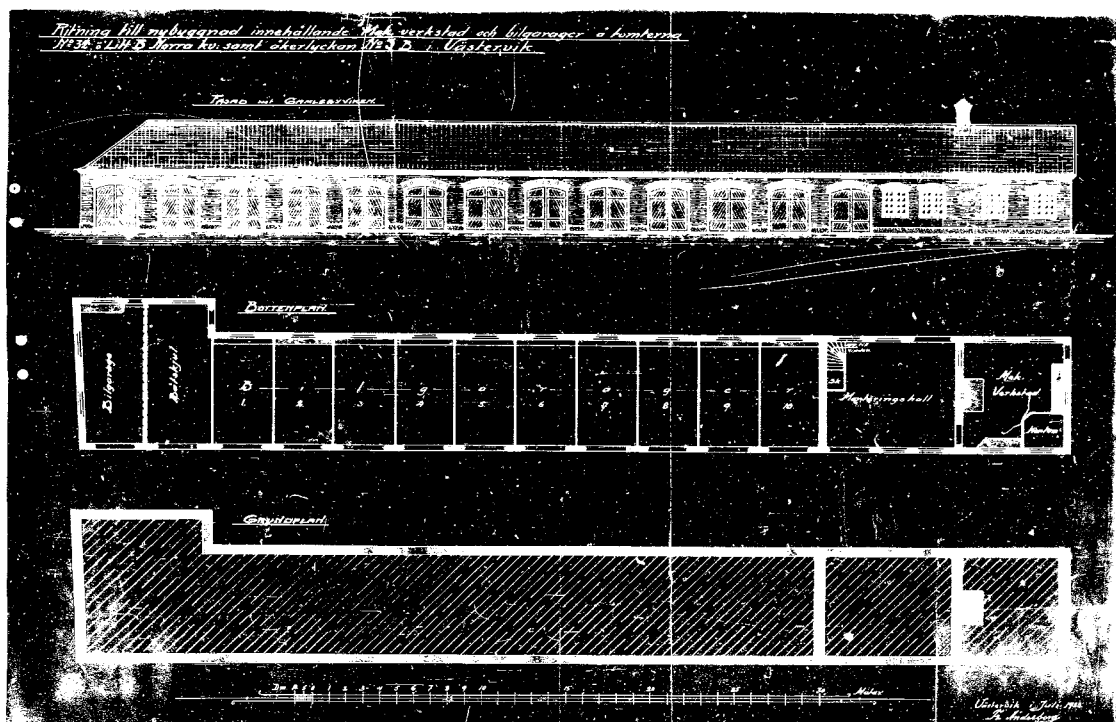
Bilaga 1.

30 X

Ritning till nybyggnad innehållande Mek. Verkstad och bilgarage å tomterna No 32 å Litt B Norra kv.
Samt åkerluckan No 3 B i Västervik: fasader och sektion

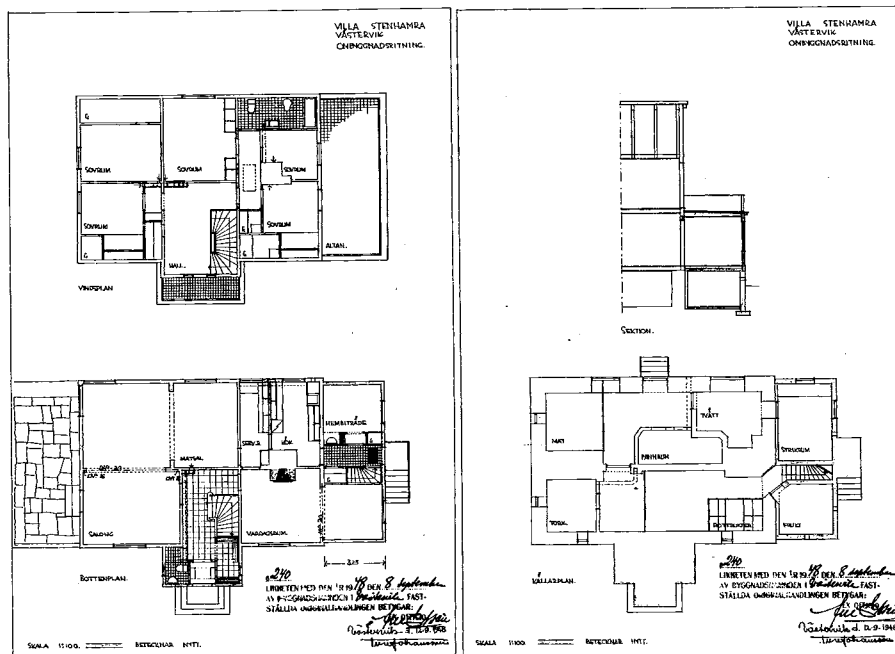
Bilaga 2.

30 X

Ritning till nybyggnad innehållande Mek. Verkstad och bilgarage å tomterna No 32 å Litt B Norra kv. Samt åkerluckan No 3 B i Västervik: fasad och planritningar

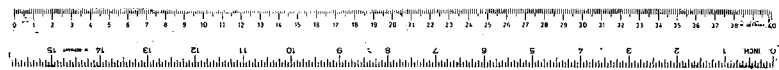
Bilaga 3.

30 X

Flinkska villan Västervik Ombyggnadsritning: Planritningar vindsplan, bottenplan och källarplan samt del av sektion

Bilaga 4.

30 X

Flinkska villan Västervik Ombyggnadsritning: fasader

Adress Box 104,
S-392 21 Kalmar

Telefon 0480-45 13 00

E-post info@kalmarlansmuseum.se
Webb kalmarlansmuseum.se

